

BirdLife Sverige

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2022

Verksamhetsberättelse

BirdLife Sveriges verksamhetsberättelse är en sammanställning över årets arbete. Vi redovisar året som gått och det finns möjlighet att ta del av ytterligare specifik information genom att vända sig till föreningschef Stina Rigbäck.

Verksamhetsberättelsen är av intresse för befintliga och blivande medlemmar, för regionala föreningar och klubbar samt för den egna personalen. Vidare ser vi vår verksamhetsberättelse som en tydlig källa för information vad gäller samverkanspartners och intressenter, samt stiftelser och fonder från vilka vi söker bidrag.

BirdLife Sveriges vision lyder "En ljus framtid för fåglar och människor".

BirdLife Sverige är en rikstäckande ideell organisation med fokus på vilda fåglar. Vi främjar och stimulerar ett brett fågelintresse genom att erbjuda fågel- och naturupplevelser, samhörighet samt expertis om fågelskydd och fågelforskning. Detta möjliggörs genom att vi är Sveriges största samlade kompetens inom fåglar med omfattande lokalt, regionalt och nationellt arbete.

Vi är också en del av BirdLife International, världens största naturskyddsorganisation, och samarbetar över gränserna för fåglarnas skull. BirdLife Sverige är experter på fåglar och naturvård. Vi är demokratiska och inkluderande i vårt arbete för en ljus framtid för fåglar och människor där biologisk mångfald finns i väl fungerande livsmiljöer.

Det finns 25 regionala föreningar, som bedriver fågelskydd och forskning på regional nivå, kopplade till BirdLife Sverige. Föreningarna finns listade på vår webbplats, ta gärna kontakt med dem för att bli medlem och få veta mer om deras aktiviteter. Som medlem i riksföreningen stöttar du BirdLife Sveriges verksamhet som vilar på tre "ben": fågelskydd, fågelforskning och fågelintresse.

Innehåll

Allmänt om föreningen	3
Kedjan	5
Fågelintresse	6
Naturuppdraget	11
Naturlänken	12
Regionalföreningar	16
Bohusläns OF	16
Dalarnas OF	17
Dalslands OF	18
Jämtlands läns OF	20
BirdLife Medelpad	22
Norrbottens OF	23
Närkes OF	24
Skånes OF	26
Stockholms OF	28
Upplands OF	29
Västerbottens OF	31
Västergötlands OF	33
Västmanlands OF	35
Ölands OF	36
Östra Smålands OF	38
Nationellt fågelskydd	40
FSC-gruppen	48
Sveriges fåglar, Fåglåret	49
Internationellt fågelskydd	50
Sydlig kärnsnäppa	53
Ottenby fågelstation	54
Raritetskommittén	56
Nationella rapportkommittén	56
Taxonomikommittén	57
Ungdomsskådarna	58
Vår Fågelvärld	60
Ornis Svecica	63
Naturbutiken	64
Avium förlag	66
Naturum Ottenby	68
Kommunikation	70
Kansli, medlemsantal	72
Styrelse, valberedning	73
Kommittéer 2022	74

Har Typfelsnisse eller kråkfötterna varit framme?
Meddela Stina för möjligheter till förbättring.

Kontakt: Stina Rigbäck, föreningschef
stina.rigback@birdlife.se

Allmänt om föreningen

Året 2022 inleddes med den landsomfattande aktiviteten Vinterfåglar Inpå Knuten, som varje år lockar väldigt många människor – både medlemmar och andra – att räkna fåglarna hemma vid fågelmatningen. I april var det dags för tranfestivalen vid Hornborgasjön som vi valt att medverka vid varje år. Festivalen var dock även detta år påverkad av pandemin och inga större arrangemang genomfördes, även om själva tranorna givetvis var på plats. Evenemangen Fågeltornskampen och Fågelskådningens dag i början av maj kunde i år genomföras i stort sett normalt, då de sista pandemirestriktionerna lyftes under våren. I samband med evenemangen lanserades föreningens nya webbapplikation Artrally, genom vilken deltagarna kan rapportera observerade arter samt följa resultatet i realtid.

BirdLife Sveriges riksstämma genomfördes fysiskt på plats i Sigtuna, med Stockholms Ornitologiska Förening som medarrangör. Flera deltagare sade sig djupt uppskatta möjligheten att träffa både styrelsen, föreningens anställda och givetvis representanter för många andra regionala föreningar. Vi har verkligen saknat detta under pandemin! Som traditionen bjuder samlades många redan på fredagen innan stämman och deltog i seminariet som denna gång handlade om våtmarker, föreningens våtmarkskampanj och om restaurering och skapande av våtmarker. Under

Jens Mattsson, Karin Magnander, Emil Lundahl och Lotta Berg. Foto: Kajsa Grebäck.

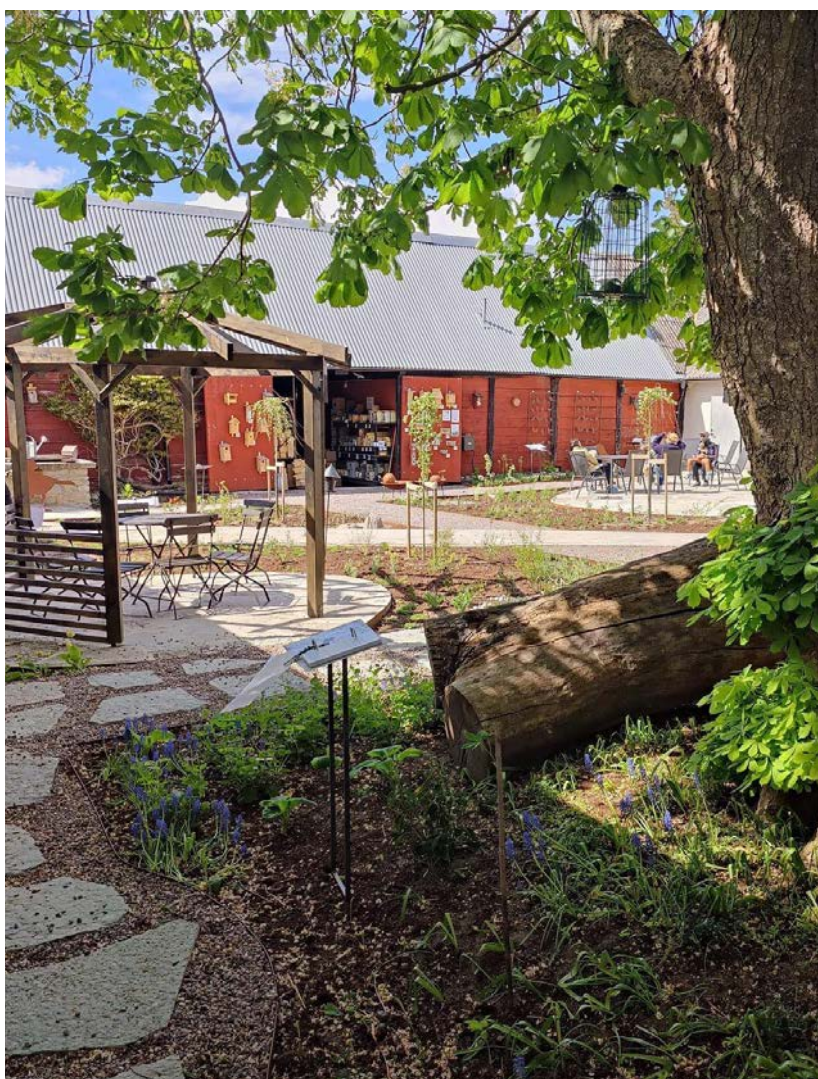
lördagskvällens middag delades det ut förtjänstplaketter till Claes Kyrk, Eva Stenvång Lindqvist, Thord Fransson och Per Alström.

I början av hösten var det dags för Falsterbo Bird Show, som sedan förra året fått lite ny utformning, eftersom naturum Falsterbo, där vi hållit till under senare år, är nedlagt. Fjolårets erfarenhet av att arrangera evenemanget helt utomhus var dock gott, varför vi valde att även i år hålla till vid Ljungen, med öppnare utställartält och montrar. Våra sedvanliga utmärkelser kunde där delas ut, varvid Emil Lundahl från Skåne utnämndes till Årets fågelskådare. Emil är en omvitnat skicklig fältskådare, en engagerad ungdomsledare och en rutinerad och berest fågelstationsprofil som sedan barnsben funnits

med i den svenska ornitologin. Karin Magnander från Göteborg utnämndes till Årets Silvertärna för sina insatser som folkbildare, inte minst genom sitt mångåriga redaktörskap för Göteborgs Ornitologiska Förenings tidskrift *Fåglar på Västkusten*. Karins kärlek till fåglarna och engagemang för naturen gör henne till en fantastisk ambassadör för fågelskådningen.

Under hösten genomfördes också, tillsammans med Naturskyddsföreningen, ett seminarium för att markera 50-årsjubileet för bevarandearbetet med de svenska pilgrimsfalkarna, ett projekt som på många sätt kan anses ha varit mycket framgångsrikt.

Kommunikationen och kunskapsförmedlingen mellan de

En trädgård för biologisk mångfald på Stenhusa Gård. Foto: Liv Stjärnlöf.

olika regionalföreningarna, och även med riksföreningen, har underlättats genom fortsatt användning av intranätet "Holken" för interna frågor och material. Holken används även för kommunikation inom många av föreningens arbetsgrupper och kommittéer. Vidare har BirdLife Sverige under året börjat arbeta med ett koncept som kallas "Fågeldialogen" och som vänder sig till styrelser och andra föreningsengagerade på riks- och regionalnivå. Det är digitala möten som genomförs varje onsdagskväll med möjlighet till kunskaps- och idéutbyte, där temat är olika varje vecka. Även detta är ett sätt att ge regionalföreningarna möjlighet att

stötta och inspirera varandra. Aktiviteten i de Facebookgrupper som föreningen driver har varit god under året, och i synnerhet gruppen Fåglar inpå knuten har fortsatt att växa. Facebookgruppen hade vid årets slut över 165 000 medlemmar! Här pågår i princip dygnet runt diskussioner och bildvisningar kring allt från fågelmatningar till fågelskydd. Ottenby fågelstation, som ligger under riksföreningen, har i stor utsträckning återgått till normala rutiner efter pandemin. Att den standardiserade fångsten kunnat löpa på som vanligt under hela tiden, och att den långa ringmärkningsserien på Ölands södra udde sålunda är fortsatt obru-

ten, är vi verkligen glada över. På BirdLife Sveriges kansli på Stenhusa Gård på sydöstra Öland har aktiviteten varit fortsatt hög. En återgång till arbete på kontoret har skett efter pandemin, men de anställda har fortfarande viss möjlighet att välja att arbeta del av sin tid på distans, när arbetsuppgifterna så tillåter. På Stenhusa Gård har arbetet med den interna och externa miljön burit frukt, och här vill vi särskilt nämna den nya innergården som blivit en fantastiskt fin oas med fokus på biologisk mångfald. Tyvärr har vi dock fortfarande bekymmer med dricksvattentillgången, vilket bland annat gör att restaurangen på Stenåsa tvingats hålla stängt.

Efter fjolårets nyanställningar av en verksamhetsutvecklare inom fågelintresse och volontärsamordning, samt en projektavdelningsansvarig som koordinerar ansökningar och projekt och hjälper regionalföreningar och projektledare, har vi kunnat arbeta med fler och större projekt, samt med mer aktiva kontakter med regionalföreningar och olika fågelintresseevenemang, vilket är mycket positivt. Dessa anställningar har möjliggjorts genom att BirdLife Sverige sedan 2020 är förmånstagare i Postkodlotteriet.

I slutet av året genomfördes en rekrytering för en samordnare till Ottenby fågelstation och Naturum Ottenby. Tjänsten tillsätts under våren och kommer att upprätthålla och utveckla verksamheterna på Ölands södra udde.

De regionala föreningarna har bidragit till "Svenska fågellokal", BirdLife Sveriges webbapplikation för information om vilka lokaler som finns att besöka för bra fågelskådning. Sajten är väl-

använd och cirka 10 000 besök från främst Sverige och övriga Norden, men även från USA och Kina, gjordes under 2022 för att leta bland de cirka 1 000 lokaler som finns beskrivna där.

Två av föreningens större projekt inom fågelintresse är "Naturuppdraget" och "Naturlänken". Naturuppdraget är spelet där du utför uppdrag i naturen, samlar poäng och går vidare till nya nivåer. Tanken med Naturuppdraget är att det är en väg för barn, ungdomar och även vuxna att på ett lätt-samt och roligt sätt ta sig ut i naturen, uppleva friluftslivet och få anledningar att testa på nya aktiviteter utomhus. Här inkorporeras även kunskap, lärande och medvetenhet i alla uppdragen och spelet är skapat så att även skolor, förskolor och föreningar ska kunna använda sig av det i sina verksamheter. Bland annat så används det i Naturlänken, BirdLife Sveriges projekt för naturpedagogik där målgruppen är just skolor, fritidshem samt intresseföreningar. Naturlänken är både ett nätverk för yrkesverksamma, en digital mötesplats och en bank av material för deltagarna att använda helt gratis. Båda projekten genomförs med syfte att öka intresset för naturen bland barn, unga och utlandsfödda.

Naturlänken och Naturuppdraget genomförs med syfte att öka intresset för naturen bland barn, unga och utlandsfödda.

Naturlänken, Kajsa Grebäck med barn från Torslunda fritids. Foto: Stina Rigbäck

Kedjan

Kedjan

2022 var ett positivt år för Kedjan, med fyra nya integrerade regionalföreningar: Västergötlands OF, Upplands OF (Upplands Fågelskådare), Smålands OF och Ölands OF.

Redan på riksstämman 2011 beslutade regionalföreningarna tillsammans med riksföreningen att genomföra Kedjan, i syfte att lösa demokratiproblem, föra riks- och regionalnivå närmare varandra och också underlätta regionalföreningarnas medlemshantering. Processen drog

ut på tiden, vilket under en period handlade om problem med medlemsregistret och därefter om pandemin, som bromsade mycket inom föreningsvärlden. Att medlemsregistret nu fungerar och effekterna av pandemin avklingat märktes under 2022!

Tillsammans med de fyra nya regionalföreningarna är sedan tidigare Östergötlands OF, Bohuslans OF, Jämtlands läns OF, Västerbottens OF, BirdLife Medelpad och Västmanlands OF anslutna – idag alltså sammanlagt tio regionalföreningar. Och fler föreningar är på väg in! Ett sär-

skilt event under 2022 var när Kedjanföreningarna och Stockholms OF träffades på Ottenby, där både utbildning i medlemsregistret, samkväm och fågelskådning stod på agendan. På plats fanns personal från kansliet och även utbildare och programmerare från leverantören av medlemsregistret. Det var en trevlig och givande helg som genererade många bra diskussioner om medlemsvärning, samt flera goda idéer för utveckling av registret.

Populärt när fågelstationen gav Kedjanföreningarna en anledning till paus.
Foto: Stina Rigbäck.

Fågelintresse

Fågelintresse och volontärer

Att jobba med fågelintressefrågor är viktigt för att fånga upp intresset för, samt öka kunskapen om, fåglar och fågelskyddsarbete. Att fågelintresset är stort bland allmänheten har nog inte undgått någon. Det kan vi till exempel se i Facebookgruppen Fåglar inpå knuten där vi har över 165 000 medlemmar, vilket är långt högre än medlemsantalet i BirdLife Sverige och regionalföreningarna tillsammans. Vi försöker underlätta vägarna från ett fågelintresse till ökat engagemang.

Frågor vi jobbar med är hur vi ska få fler att lära sig mer om fåglar, samt hur vi ska öka antalet medlemmar i BirdLife Sverige, liksom öka engagemanget såväl där som i regionalföreningarnas arbete.

I Fåglar inpå knuten får allmänheten – både nybörjare och fågelskådare – svar på frågor, så även genom att ringa vår "jour-telefon" där vi kan besvara enklare fågelfrågor. Sedan våren 2019 har vår Fågelfarbror Staffan Müller i Dalarna tagit emot många samtal från nyfikna fågelintresserade frågeställare, från norr till söder. Till sin hjälp har han haft ett brett nätverk av kunniga fågelskådare som hjälpt till med att lösa enskildas funderingar.

Året inleddes med fågelräkningen Vinterfåglar Inpå Knuten, som genomfördes 28–31 januari. Likt alla tidigare år var talgoxen den talrikaste arten på fågelmatningarna. Även blåmes (tvåa) och pilfink (fyra) höll ställningarna. Gemensamt för dessa

tre arter är att de är anpassade till vårt vinterklimat och att de finner sig väl till rätta i våra samhällen och vid annan bebyggelse. Även när det gäller födovalen är de något av generalister. De har också under alla de 17 år denna räkning pågått hållit sig på en stabil nivå. Årets deltagande var gott och låg nära det föregående årets, vilket innebär cirka 19 300 rapporter. Detta måste anses som bra eftersom ovädret, som främst drabbade de södra delarna av landet, innebar att fåglarna höll en låg profil i blåsten under söndagen – och med färre fåglar vid matningen brukar benägenheten att delta i räkningen avta. Jämför vi med 2021 ser vi en tydlig ökning i antalet rapporter i hela Norrland och större delen av Svealand, medan antalet rapporter i stället minskat i

Götaland. Särskilt tydligt är detta i de sydligaste länen. Men så var det också där som stormen Malik härjade som värst. Två fågelarter som 2022 uppträtt ovanligt talrikt i stora delar av landet är grönsiska och bergfink. På tredje plats, alltså mellan blåmesen och pilfinken, kilar grönsiskan in sig. Lite längre ner, på sjätte plats, finner vi bergfinken. Ingen av dessa fanns bland de 20 talrikaste under förra årets räkning. Både grönsiskan och bergfinken är fröätare. Grönsiskans viktigaste vinterföda är alfrön, medan bergfinken föredrar bokollon. Men bergfinken äter gärna även rönnbärens kärnor, och troligen kan den gångna höstens rikliga tillgång på alfrön och rönnbär förklara att grönsiskan och bergfinken placerade sig så högt. Nu börjar nämligen förråden av frön och bär sina ute i naturen och då söker sig fåglarna in till trädgårdarnas dukade bord.

Fågeltornskampen den 7 maj

Efter två års uppehåll blev det under vårkanten återigen dags för Fågeltornskampen, "The Battle of Towers" som våra finländska vänner kallar evenemanget. Under åtta timmar, från i stort sett soluppgång till klockan ett på dagen, gäller det att hitta så många fågelarter som möjligt från det tävlande fågeltornet. Jodå, det brukar gå att samla in en rad lite ovanligare arter i spaningen men varefter timmar går upptäcker man ofta att någon eller några av de allra vanligaste arterna saknas. Då stiger paniken – ingen skata, ingen korp, ingen talgoxe! Då behövs verkligen kännedom om fågellokalen och fåglarna omkring. Dessvärre hjälper det inte alla gånger och det är då man upptäcker att det

Krokeboda – Stensbonäset i Ludvika. Fyra av fem glada deltagare i Fågeltornskampen.

inte bara är att hitta en vanlig fågelart så där på beställning. Det är lite av själva tjuvningen med evenemanget. Även om Fågeltornskampen har en mer lekfull del så finns det ytterligare och viktigare dimensioner; sprida kunskap om arter och dess förekomst, samt om miljö- och fågelskyddsaspekter. Utöver detta finns också möjlighet att värva medlemmar till de regionala föreningar och fågelklubbar som bildar stommen i BirdLife Sverige, vilken i sin tur är en del av BirdLife International som bedriver fågelskyddsarbete i fler än 115 olika medlemsländer. Nytt för året var att en app introducerades som gjorde att vi inom BirdLife Sverige kunde följa resultatet i realtid, alltså se hur kampen utvecklades under dagen. Redan tidigt förstod man att Ledskärs skulle komma att finnas med bland topp tornen.

Hela 58 arter efter ungefär en timmes tornskådning, men därefter tappade Ledskär farten. En bifogad väderkarta över kraftig nederbörd förklarade inbromsningen.

Hänger vid Hornborgasjön "ryckte" sedan tillsammans med Stockviken på Gotland och det blev till slut en tvekamp mellan dessa två torn. Hänger, som kanske inte fanns med bland förhandsfavoriterna, fick till slut ge sig för Stockvikens 109 arter. Stockviken som även vunnit tidigare och nästan alltid funnits med i toppstriden, gick således segrande ur Fågeltornskampen 2022. Stort grattis!

Landskampen då? Med närmare 300 deltagande fågeltorn är våra finländska vänner svåra slå, så även detta år. Virolahti Vilkkiläntura, ett nybyggt torn vid kusten nära till Rysslands gräns, fick ihop hela 113 arter.

I Danmark hamnade man som vanligt lite på efterkälken med bästa torn på 95 arter vid Gulstav Mose på Fyn. Danmark hade 17 deltagande fågeltorn. I Sverige var det många deltagare trots vädret! Fågeltornskampen lockade över tusen deltagare till de runt 80 fågeltorn som kom till start. Ett stort tack till alla som kämpat i "motvind och regn" eller kanske med lite bättre väderförutsättningar! Nu ser vi fram emot Fågeltornskampen 2023!

Helgen den 1–2 oktober genomfördes EuroBirdwatch för 30 gången. Det internationella EuroBirdwatch22 lockade över 19 000 deltagare med aktiviteter hos 35 BirdLife-partner i Europa och Centralasien. Över 4,6 miljoner fåglar räknades in under helgen. I Sverige registrerades strax över 1 048 000 fåglar i Artportalen av ungefär 2 363 observatörer. Vi konstaterar att den här EuroBirdwatch-helgen i Sverige inte är bland de individrikaste. Förklaringen är enkel – det noterades inga stora sträckssiffror och framför allt inte för bo-/bergfink och grågås samt vitkindad gås som normalt fyller sträckprotokollen. "Artligan" dominerades som vanligt av Skåne med 208 arter medan Åsele lappmark ståtade med nötväcka. Inte illa med den mot norr expanderande nötväckan, men det avspeglar ju inte fågeltillgången utan mer skådartillgången. Det genomfördes EuroBirdwatch-aktiviteter på många platser i Sverige. Halmstadsornitologerna har en fin tradition i Grötvik. Så här rapporterade Anders Wirdheim; "Vi hade inte tur med vädret, det blåste kulingvindar från sydost, men det blev ändå ett ganska lyckat evenemang. Omkring 250 personer besökte oss mellan 08.00 och 12.00, och totalt noterades 61 fågelarter.

Havssula, dvärgbeckasin, jor-duggla och försärla kan kanske nämnas."

Nybro-Emmaboda fågelklubb genomförde som vanligt två aktiviteter, en i Emmaboda kommun (Skäveryd) och en i Nybro kommun (Madesjö). I Madesjö var det obefintlig sträckaktivitet, men en del rastande tättingar. Dagens vanligaste art var ring-duva med ett 40-tal individer. Tre rovfågelsarter (sparvhök, röd glada och ormvråk) och tre hackspettsarter (större hackspett, gröngöling och spillkråka) hittades. Totalt 37 arter mellan 08.00 och 12.00. Bland tättingarna kan nämnas en vardera av lövsångare, stenskvätta och bergfink.

Naturum Ottenby, Ölands Ornitologiska förening och BirdLife Sverige genomförde en Skå-darskola under lördagen denna helg. Bland annat observerades en sibirisk piplärka! Det var många fågelskådare på Ölands södra udde denna dag som fick se rariteten.

Intressekommittén

Intressekommittén har under 2022 haft två fysiska träffar och en digital. Dock kunde informations- och värvararbete genomföras på Öland under sommaren, och då värvades också många nya medlemmar. Under Falsterbo Bird Show (FBS) genomfördes tillsammans med personalen en värvarkampanj med gott resultat. På trandansen genomfördes information och aktiviteter med ett 50-tal volontärer från BirdLife Sverige och fågelklubbarna.

Volontärbetet

Förutom alla förtroendevalda har vi många volontärer inom BirdLife Sverige. Under sommaren hade vi 31 volontärer som under sex veckor har värvat medlemmar, berättat om olika verksamheter på Ölands södra udde, om BirdLife Sverige och om fågelföreningarna, samt visat fåglar och sälar, liksom svarat på diverse frågor. Mycket uppskattat av både svenska och utländska besökare!

På plats i Ottenby, Monika Åsander, Birgitta Chorell, Gerd och Bengt Rundqvist.
Fotor Stina Rigbäck

Under Falsterbo Birdshow var ett 20-tal volontärer engagerade under våra naturpedagogiska dagar, se mer under Naturlänken nedan. Dessutom har vi ett 25-tal volontärer som under höst och vår håller Ottenby fyr öppen för besökare.

Vi har jobbat fram "Riktlinjer för volontärarbete" inom BirdLife Sverige samt stöddokument som ska underlätta arbetet tillsammans med volontärer. Dessa ska även kunna vara ett stöd för regionalföreningarna när de söker folk till sina aktiviteter och förtroendeuppdrag.

Falsterbo Bird Show 2022

Även 2022 gick Falsterbo Bird Show av stapeln på natursköna Ljungen. Med fågelsträcket runt knuten känns det fortsatt mycket bra i mässans nya hem i borte änden på Skanörs Ljung. Närmare 4 000 personer kom för att prova kikare, lyssna till intressanta föredrag, köpa kläder, lyssna till P-G Bentz guidning vid fyren, gå med på vandringar och mycket, mycket annat. För första gången sedan 2019 fanns det inga restriktioner att ta hänsyn till och de populära föredragen avlöste varandra. I ett stort och rymligt tält kom fler än 1 000 personer och lyssnade på föredrag om fåglar, självklart, men också om fiskar, igelkottar, pollinatörer, sandiga marker, resor och mycket annat. Flera av föredragshållarna intervjuades från Lilla Scenen och där presenterades också mässans stolta sponsorer.

Ett givet inslag på mässan är barnaktivitetstältet. Här kan barn i alla åldrar bland annat pyssla, bygga fågelholkar och insektshotell samt lyssna på sagoläsning. Naturpedagog Anette Barr gav också möjlighet

Guidning vid Falsterbo Fyr. Foto: P-G Bentz

till vandringar för barn då man letade efter trolldjur, fåglar och småkryp.

Även den populära fågelbingon pågick i vanlig ordning och de flesta besökarna missade inte att köpa lotter med chans att vinna fina priser.

Kanske vädret var lite för bra för att få det allra bästa fågelsträcket men de flesta verkade väldigt nöjda ändå.

Verksamhetsutveckling

Vår verksamhetsutvecklare Kajsa Grebäck tillsammans med Caroline Jacobsson (konsult), har ringt runt och pratat med många ordförande eller andra kontaktpersoner och besökt ett antal regionalföreningar och på detta sätt lära känna fler aktiva runt om i landet och verksamheten i fågelföreningarna.

Vi har genomfört två fågelintresseworkshops, en digital i februari och en fysisk i septem-

ber, samt en digital workshop "Hur lyfter det?" om folkbildning, studiecirkel och ledarskap tillsammans med Studieförbundet.

För att synliggöra regionalföreningarna och fågeltidskrifter har vi fått en plats i Naturbutiken, där vi lagt ut bläddrexemplar av fågeltidskrifter, samt har ett anslag med QR-kod som leder till kontaktinformation till regionalföreningarna och fågelklubbar, och information om hur man blir medlem i BirdLife Sverige.

Under sommarhalvåret har det blommat och sprudlat av fjärilar och andra små kryp på innergården på Stenhusa Gård. Under en helg i maj och under konstnatten i början av höstens skördefest har vi haft aktiviteter på den nya innergården – för att berätta om biologisk mångfald och BirdLife Sverige, samt möta

besökare och fågelskådare som besökte Öland. I anslutning till Biologiska mångfaldens dag genomförde vi en bioblitz, för att dokumentera vilka arter som finns på gården, och avsikten är att vi ska följa upp den dokumentationen årligen. En bioblitz är en form av inventering av biologisk mångfald i en liten och begränsad yta.

Vi har startat Fågeldialogen, ett digitalt forum för utbyte av kunskaper, idéer, dilemman och erfarenheter med engagerade personer i fågelföreningarna runt om i landet. Fågeldialogen genomfördes varje onsdag kväll från 6 mars – 15 juni och 7 september – 21 december. Samtalsämnen har varit varierande med ämnen som hur vi är som ledare, teknisk utrustning vid inventeringar, engagemang kring Vinterfåglar Inpå Knuten, fenologifunderingar, utbyte kring projekt, hur vi jobbar med olika fågeltidskrifter, sjöfågelräkning och mycket annat. Vissa kvällar har vi även haft informationsmöten/utbildning en timme innan Fågeldialogen. Det har handlat om hur man rapporterar i Artportalen, sociala medier och juridik kring fågelskydd. Det har varit kvällar med många givande samtal.

Fågeldialogen har vi genomfört tillsammans med Studiefrämjandet. Vi har även genomfört en digital träff "Hur lyfter det" för studiecirkelledare och andra intresserade av folkbildning i fågelföreningarna, samt inventerat vilket material som används på studiecirkel och kurser runt om i landet. På initiativ från Upplands fågelskådare har vi inlett ett samarbete med Synskadades riksförbund, Studiefrämjandet och ABF kring ett nytt studiematerial om fåglar för synskadade.

Tillsammans med Studie-

främjandet genomför många fågelklubbar och regionalföreningar olika arrangemang. Under 2022 har 747 kulturprogram, 52 studiecirkel och 80 övrig folkbildningsverksamhet rapporterats. Aktiviteten i arrangemangen handlar om allt ifrån att börja skåda fågel, fågelguidningar, föreläsningar och inventeringskurser till att snickra holkar.

Tillsammans med naturum Ottenby har vi hållit en Naturguideutbildning för guider på naturum och Ottenby fågelstation.

En blåsig eftermiddag och kväll i december bjöd vi tillsammans med naturum Ottenby på glögg och bildvisning på fyren Långe Jan, med bilder på fåglar ringmärkta på Ottenby fågelstation

samt från verksamheten som varit på Ölands södra udde under 2022. Dessutom fick besökarna testa en värmekamera.

Vi har startat arbetet med en permanent utställning om, med och för fågelskådare i Blåhaket (gamla fågelmuseet) vid Ottenby fågelstation på Ölands södra udde. Blåhaket ska bli en mötesplats för alla fågel- och naturintresserade som kommer till udden. Blåhaket kommer fyllas av fina bilder och här kan man läsa om fåglar, fågelforskning, föreningslivet, fågelskydd, fågelintresse med mera. Det blir roliga historier från verksamheter och lyckade projekt i hela landet. Vi vill skapa en plats där man kan mötas, minnas, inspireras, glädjas och känna stolthet.

Innovativt! Bildvisning på Långe Jan som drog många besökare. Foto: Ida Hansson.

Naturuppdraget

Naturuppdraget är ett naturpedagogiskt spel som ger både barn och vuxna möjlighet till nya upplevelser, äventyr och kunskap om naturen, på en nivå som är lagom utmanande för just dem.

Ledare, guider och övriga pedagoger kan använda Naturuppdraget på utflykter, guidningar och i skolan. Vid årsskiftet fanns det 119 olika uppdrag som kan utföras enskilt eller i grupp. Spelet har under året utvecklats, bland annat med instruktioner

på arabiska och engelska. Några uppdrag finns även på dessa språk. Inom projektet Naturlänken har vi även jobbat med att koppla uppdrag till läroplanerna för att underlätta för pedagoger. 2022 hade vi 2 000 besökare på Naturuppdraget och vid årets slut var det 800 uppdrag igång samtidigt.

Vi har bjudit in fler användare, som skolor, regionalföreningarna samt naturum, att själva kunna skapa uppdrag i spelet. Exempelvis kan en regionalförening skapa ett fågelquiz eller bygga en serie fågeluppdrag

som används under en enda dag eller ett helt år. Grundskolor kan skicka klassens utförda uppdrag till föräldrarna, eller utmana en annan skola att städa skräp i skogen.

Under början av hösten var vi med och höll en workshop om Naturuppdraget på den stora konferensen för pedagoger – "Ute är inne". Deltagarna fick testa Naturuppdraget, lära sig hur man skapar nya uppdrag och jobba med det i sin verksamhet. Vi berättade även om BirdLife Sveriges pedagogiska arbete i projektet Naturlänken.

Naturuppdraget, Fritidspedagog med barngrupp, vad kan man hitta i ett träd? Foto: Stina Rigbäck.

Bild i skolan. Naturlänken ger pedagoger många olika verktyg där fåglarna och naturen står i centrum. Foto: Anette Barr.

Målet med Naturlänken är att värna om barnens framtida möjligheter att få uppleva en fin natur med stor artrikedom och biologisk mångfald.

Naturlänken

Året började med att Tranfestivalen, som skulle ha genomförts under de naturpedagogiska dagarna 2022, fick ställas in på grund av en ny våg av covid-19. Tranfestivalen kommer fortsättningsvis att vara en del i Naturlänkens arbete.

I mars påbörjades Naturlänken, ett projekt inom BirdLife Sverige och finansierat av Svenskt Fri-luftsliv. Målet med projektet är att värna om barnens framtida möjligheter att få uppleva en fin natur med stor artrikedom och biologisk mångfald. Naturlänken vill därför bidra med kunskaper och att genom delaktighet, nyfikenhet och pedagogik locka ut fler barn, pedagoger och andra – både familjer och organiserade grupper – i naturen och där erbjuda minnesvärda och lärorika upplevelser. Arbetet har påbörjats genom att pedagoger nu har börjat få tillgång till en digital plattform med naturpedagogiskt material, digitala och verkliga mötesplatser för seminarium, lärande samt inspiration. Allt med kopplingar till läroplaner

för alla skolformer. Plattformen erbjuder också möjlighet för nätverkande och diskussioner, och har en naturlig anknytning till projektet Naturuppgdraget, där arbetet också har påbörjats med att koppla uppdragen till skolformernas egna läroplaner, till stöd för pedagogerna. Projektet arbetar samtidigt med att stärka de regionala och lokala fågelföreningarnas möjligheter att utveckla barn- och ungdomsverksamhet då de erbjuds tillgång till metoder och verktyg för naturpedagogisk verksamhet. Regionala och lokala fågelföreningar erbjuds även de tillgång till allt som Naturlänken har att bidra med.

Material, med innehåll från erfarenheter av tidigare arbete med naturpedagogisk verksamhet i föreningen tillsammans med inspiration från BirdLife Ireland, har börjat arbetas fram. Arbetet med materialutveckling, samt kontinuerlig revidering av detsamma, har varit ständigt pågående under hela 2022 och har efterhand lagts ut på plattformen för deltagarna att ta del av.

Den 20 april hölls Naturlänkens första digitala inspirationsträff

för lärare i Vellinge kommun. Fem av åtta anmälda dök upp. Lärarna fick höra om projektets hur, vad och varför, samt själva berätta om sina förväntningar och önskemål gällande vad Naturlänken skulle kunna bidra med. Dessa förväntningar och önskemål har tagits tillvara och bidragit till utveckling i projektet. Under våren planerades Falsterbo Bird Shows naturpedagogiska dagar och aktiviteter för barntältet under själva eventet. Inbjudan till skolor och förskolor i Vellinge, Svedala, Trelleborg och Malmö skickades ut den 3 maj.

Lärare i Vellinge bjöds in till en naturpedagogisk träff i Falsterbo den 18 maj. Tre av sex anmälda dök upp och fick prova på aktiviteter som att häva i damm, kikarskola samt djurspår under denna varma soliga vårdag. Vi samtalade också kring hur ett samarbete kan se ut. Önskemål från lärarna och gemensamma idéer gav uppslag till hur Naturlänkens arbete kan utvecklas. Den 27–29 maj genomfördes barn- och familjeaktiviteter i trädgården på Stenåsa i samband med Biologiska mångfaldens dag. Barnen med familjer

erbjöds att så harpluttar, gissa djurspår, gå på lupptäcktsfärd och spela naturbingo, då de också uppmuntrades att göra Naturuppdragets naturbingo. Det var en jämn ström av både barn och vuxna under öppetiden. Flest familjer besökte Naturlänken på lördagen inne på gården. Då var också vädret trevligast. Söndagen bjöd på lite mera regn och blåst. Solen strålade den 30 juli när Naturlänken var på plats och representerade BirdLife Sverige i samband med storksläppet vid Hemmestorps mölla. Där släpptes årets cirka 100 hägnuppfödda storkungar fria vid en fin ceremoni med fler än 1 000 besökare. En jämn ström av intresserade kom till Naturlänkens monter, både barn och vuxna. De fick information om BirdLife Sverige, Naturlänken och Naturuppdraget. Barnen som vid detta evenemang hade tillgång till barnaktiviteter hos Storkens vänner kunde hos Naturlänken titta på spår från naturen. Det var till exempel fågelfjädrar och äggskal från fåglar, och de som ville fick välja en fjäder att ta med sig. Den 17 augusti genomfördes volontärutbildning inför de naturpedagogiska dagarna vid Falsterbo Bird Show. De sju

volontärer som deltog fick information om BirdLife Sverige samt om naturpedagogik, och alla de olika aktiviteter som skulle erbjudas barnen dagarna före Falsterbo Bird Show testades. Bland annat hävdades vattenlevande djur och insekter på land och det kikades på fåglar, övades på fågellåten och mycket annat, samtidigt som volontärerna fick pedagogiska tips och råd inför deras möte med barnen. Det varma och soliga vädret gjorde dagen extra trivsamt. Deltagarna framförde sin uppskattning av utbildningen samt att de kände fler som velat delta men haft förhinder. Det ledde till att 2023 års utbildning bokades redan denna eftermiddag, samt att alla informerats därom. De naturpedagogiska dagarna genomfördes den 28 augusti – 1 september. Barn från skolor och förskolor i Malmö, Vellinge, Trelleborg och Svedala besökte evenemanget. 1 048 barn och cirka 60 lärare provade på att kika i kikare, gissa djurspår, bygga bihotell, arbeta med hur frön sprider sig, håva i havet, spela fågelbingo, leta småkryp och lära sig om fåglars låten i det fantastiska sensommarvädret. Som vanligt arbetade flexibla och positiva volontärer hårt

med att göra barnens upplevelser minnesvärda och lärorika. Den härliga stämningen bland barn, lärare och volontärer gick inte att ta miste på. Nytt för i år var den aktivitet som klasserna i förväg hade fått i uppdrag: de skulle samtala om flyttfåglar och måla en fågelvimpel att ta med till evenemanget. Cirka 600 vimplar lämnades in och sattes senare upp för beskådning i form av en utställning vid Falsterbo Bird Show. Naturlänken hade den 2 september en träff för Vellinge kommuns rektorer och utbildningschef. Den innehöll information om projektet och BirdLife Sverige, samt utmynnade i diskussioner kring hur Naturlänken bäst kan nå ut till pedagoger i Vellinge kommun. Mötet ledde till nya idéer gällande hur samarbetet mellan Naturlänken och Vellinge kommun kan utvecklas och berikas. Under Falsterbo Bird Show den 2–4 september ansvarade Naturlänken för tältet med barn- och familjeaktiviteter. Barnen erbjöds att låna kikare, gissa fjädrar och djurspår, gå tipspromenad, bygga bihotell och pyssla. Barnboksförfattaren Joakim Larsson fanns på plats och erbjöd sagoläsning under lördagen. Barnen i sällskap med

Full rulle i barntältet under Falsterbo Bird Show. Foto: Anette Barr.

vuxna erbjöds också att delta vid flera olika exkursioner såsom fågelskådning, trollsländevandring och småkrypssafari. Mellan 10 och 25 personer deltog vid de flesta exkursionerna. Tältet var välbesökt och många barn återkom flera gånger för att pröva något nytt eller göra om något som var extra kul. Flera vuxna utan barn tog också en sväng i tältet för att se vad som erbjöds och också ibland pröva något.

En skola från Vellinge som inte haft möjlighet att besöka de naturpedagogiska dagarna fick efter önskemål en egen naturpedagogisk dag den 15 september. Två klasser cyklade till Strandbaden där de möttes upp av Naturlänken och kunde turas om att ha kikarskola, insektsafari och gissa djurspår i blåsig men ljumt septemberväder.

Den 18 september var det dags för Folk och fåglar vid Getterön. Vid detta evenemang höll Naturlänken till på gården utanför Naturrum tillsammans med BirdLife Sverige i en gemensam monter. Barnen kunde måla fågelkonstverk, låna hand- och tubkikare, lära sig nåltovning och gissa vilken fågel som tappat fjädern, samtidigt som deras vuxna sällskap fick veta mera om projektet och om Naturuppdraget. Det var en lagom ström av besökande barn och vuxna under hela dagen. Vädret var blåsigt men fint och först när det var stängningsdags kom ösregnet.

Naturlänken erbjuder digitala inspirationsträffar för pedagoger från hela landet. Den 19 oktober var det dags för den första, och över 100 förskollärare, grundskollärare, fritidspedagoger med flera från förskolans och skolans värld hade anmält sig. Vid denna träff informerade Naturlänken om tankar, mål och syfte med projektet. Pedagogerna fick också se exempel på naturpedagogisk verksam-

het samt diskutera i smågrupper kring förväntningar och idéer som Naturlänken kunde ta med sig inför framtiden. En månad senare hölls nästa träff med samma innehåll och 50 anmällda.

Måndagen den 24 oktober besökte Naturlänken Skövde fågelklubbs styrelsemöte för att skapa kontakter, informera om Naturlänken samt diskutera eventuella volontärer till Trävåren 2023. Detta som ett steg i Naturlänkens mål att skapa ett samarbete med lokala och regionala fågelföreningar och klubbar. Många kloka idéer kring hur ett samarbete kan ske blev resultatet av detta inspirerande möte.

Under höstlovet i november genomförde Naturlänken tillsammans med Ölands Ornitologiska förening en naturpedagogisk dag för Torslundaskolans fritidshem i Mörbylånga. Denna blåsiga lite gråa förmiddag möttes tolv barn och

nästan lika många pedagoger upp vid Torslunda kyrka för att sedan, i mindre grupper ledda av Naturlänken och Ölandsornitologerna, bege sig in i den lilla skogen i närheten. På vägen dit kikades det efter fåglar, både levande och utplacerade fåglar gjorda i trä och ull. Väl inne i skogen bjöds barnen på fika och därefter skapade de fågelkonst, pratade och lärde sig om fåglar samt gick på lupptäcktsfärd. Alla aktiviteter kopplades till naturuppdrag som pedagogerna hjälpte barnen att lägga in i Naturuppdraget.

Den 1 december skickades inbjudan till Vinterfåglar In på Knutens skoltävling ut till alla kommuner i landet, med information om evenemanget och hur skolor kan delta i en tävling arrangerad kring fågelräkningen. Ett speciellt samarbete kring vinterfåglar inleddes också med Naturnära i Vellinge kommun där Naturlänken ska besöka skolor för att prata om fåglar som besöker våra matningar.

Kikarskola. Foto: Anette Barr

Collage från förskola i Osby som var med i Vinterfåglar Inpå Knuten.

Regionalföreningar

Bohusläns Ornitologiska Förening

2022 har känts som en återgång till det normala både vad gäller möten och aktiviteter. Ett axplock av de aktiviteter som hållits är Svartedalen, tisdagsskådningar från Uddevalla för 20:e året i rad, Älje-Porsen "slow"-skådning för daglediga, Härmanö, Torslandaviken, Artrally, Tofta Kile samt havsfågelskådning på Ramsviklandet. Fågelstormskampen medverkade vi i med flera bemannade fågeltorn och vi hade en fågelskådningens dag med många olika aktiviteter. Vi har även haft utflykter utanför landskapet som till Halland och Öland. Inomhus har vi haft föredrag om tips för att rapportera på Artportalen. Våra aktiviteter sker i samarbete med Studiefrämjandet.

Årsmötet i mars hölls återigen på Ramsviklandet och dagen började med skådning på Haby. Vi röstade fram årets fågel 2021 bland de observationer som gjorts under det gångna året, och i samband med årsmötet höll BirdLifes ordförande Lotta Berg ett föredrag. Medlemsmöte på höstkanten med havsfågelskådning hölls på Hållö.

Vi har deltagit på BirdLifes riksstämman och landsdelsmöte för södra Sveriges regionalföreningar. Som integrerad förening till BirdLife har vi genomgått utbildning i nya medlemsregistret och vi har fått funktioner på hemsidan som underlättar för

Aktiviteter över hela landet

De 25 regionalföreningarna står för en mycket stor del av fågel-skyddsaktiviteter och evenemang. Det bjuds på föredrag, exkursioner, projekt, standardrutter, nybörjarkurser, fotokvällar, holkbyggen och mycket mer. Här följer ett axplock från regionalföreningarnas år 2022.

Brunsula, Måseskär, Orust. Upptäckt och fotograferad av Folke Sjöberg, Måseskär den 3 november. Första fyndet för landskapet och landet!

nya medlemmar att registrera sig och betala medlemskapet.

Fågelskydd är en viktig del i föreningens arbete och vi är remissinstans i många ärenden. Trenden med den stora satsningen som sker i landet med vindkraft utefter våra kuster har gjort att vi yttrat oss i ett antal ärenden, där riksföreningen hjälpt oss. Sjöfågelinventeringar på olika lokaler har genomförts, ett projekt som hållit på några år. Inventeringen av backsvala i landskapet avslutades under året. Vi har även påbörjat ett projekt för arten där vi ska skapa en bobrink på lämplig plats.

Samarbetet med klätterklubbar i landskapet för att inte störa häckningar av uv och falk har fortsatt.

Vår tidskrift "Fåglar i Bohuslän", sammanställningen av de observationer som skedde under 2021, kom ut med ett nummer. Under året har vårt programutbud skickats ut två gånger – en gång med vårens och en gång med höstens program.

En positiv trend som håller i sig är att antalet kvinnor som skådar bara ökar. Under året har vi utökat med en resurs för att jobba med ungdomar.

Vi arbetar ständigt med att hålla hemsidan uppdaterad och har ett aktuellt nyhetsflöde. Facebook och Instagram underhålls och antalet följare ökar kontinuerligt.

Det har tryckts upp nya upplagor av våra nybörjarfoldrar och informationsbroschyrer. Vi fortsätter att sätta upp brevlådor vid olika fågellokaler, där vi har våra foldrar och program för att informera om föreningen och för att värva medlemmar. Under året har vi utomhus haft flera aktiviteter för medlemsvärning med både fika, tävlingar och fågelskådning. Medlemsantalet är glädjande nog stabilt. En artikel om föreningen publicerades i *Vår Fågelvärld* i slutet av året.

Dalarnas Ornitologiska Förening

Inventering

2022 påbörjades en myrinventering där 20 myr i Dalarna ska inventeras under en period om fem år. Dalarnas Ornitologiska Förening (DOF) bidrar varje år även till att standard- och natruttriter inventeras i Dalarna, fast 2022 inventerades endast drygt hälften av de 48 standardruttriter som finns i Dalarna. Antalet inventerare minskar och därför har föreningen också beslutat att genomföra en inventeringskurs 2023, innehållande både teori och praktik.

Projekt och kommittéer

DOF driver sedan många år tillbaka ett kungsörnsprojekt för att stärka kungsörnens överlevnad i Dalarna. Det har gått bra för kungsörnarna i Dalarna 2022. 25 par har lyckats med häckningarna och fått sammanlagt 34 ungar. DOF driver även ett projekt för att den vitryggiga hackspetten åter ska bli en naturlig del av länets

Kungsörn. En av ungarna som ringmärktes 2019. Foto: Börje Dahlen

fågelfauna. Den senaste kända häckningen i Dalarna ägde rum i Avesta 1995, för 27 år sedan. Under 2022 använde föreningen ljudboxar för att inventera vitrygg, och trots att inga hördes så kommer vi att fortsätta med ljudboxar även 2023. DOF fortsätter också sin bevakning av havsörnsbeståndet i Dalarna som en del av miljöövervakningen tillsammans med Länsstyrelsen.

Ny art

2022 fick Dalarnas Rapportområde en ny art, tibetpipare. Visserligen observerades den för 26 år sedan, men blev då artbestämd till mongolpipare. Ny forskning har dock visat att mongolpiparen består av två skilda arter och fyndet vid Hötjärn blev Sveriges första fynd av tibetpipare!

Aktiviteter

2022 har DOF genomfört flera exkursioner för nybörjare, deltagit med experter/guidar vid en utbildning i Ludvika kommun om allemansrätten som vände sig till nysvenskar, samt genomfört en höstresa till Öland.

Den årliga EKO-skådningen har genomförts som vanligt och Kommunkampen, som är både en vinterinventering och ett artrally, genomfördes i februari. En BioBlitz genomfördes i trakterna kring Rättvik i maj.

Årsmötet hölls i mars och utöver de traditionella årsmöteshandlingarna hölls ett föredrag om berguven. På höstmötet i november hade DOF besök av Christer Johansson från BirdLife Sveriges styrelse, som berättade om fågelskyddet i skogen, om artskyddsförordningen och biotopmodeller för och tretåig hackspett.

Kommunikation

Föreningen informerar medlemmar och allmänhet genom hemsida, Facebooksida och e-postutskick samt medlems-tidningen "Fåglar i Dalarna", som utkommer med fyra nummer per år. DOF har även en Facebookgrupp som är till för alla fågelintresserade för att diskutera fåglar, ställa frågor och dela upplevelser.

Fågelskydd

DOF har under året svarat på ett stort antal remisser, främst ärenden om kraftledning, vindkraft och naturreservat.

Lappmes

Året avslutade med en mycket trevlig och överraskande observation som drog till sig skådare inte bara från Dalarna, utan även från flera andra ställen i Sverige. I december observerades en lappmes vid ett fågelbord i Falun och i skrivande stund, januari 2023, är den fortfarande kvar. Lappmesen var

förr om åren årligt rapporterad från västra och norra Dalarna, men de senare åren har endast ett fåtal rapporterats – så det var både överraskande och glädjande att en lappmes dök upp i Falun. Troligen tillhör den skaran av lappmesar som rapporterades längs Norrlandskusten i månadsskiftet september/oktober 2022 och som sannolikt kommit österifrån över Bottenhavet/Bottenviken.

Dalslands Ornitologiska Förening

Efter två år med restriktioner kunde Dalslands Ornitologiska Förening (DOF) genomföra alla aktiviteter som vanligt. Årsmöte i mars med föredrag om verksamheten vid Hammarö fågelstation och höstmöte i oktober med föredrag om Vänerinventeringen. Vid det senaste framkom att röjning av skär i Dalsland inte prioriterats av Länsstyrelsen i Västra Götaland, varför DOF utfört detta på egen hand på några skär.

Det gläder oss mycket att flera nya medlemmar tillkommit under 2022 och att vi därmed blev 213 totalt! Och fler än tidigare år är redan medlemmar för nästkommande år. Detta tillsammans med det positiva mottagandet av almanackan "Fåglar på Dal 2022", och nu även "Fåglar på Dal 2023", har gjort att DOFs ekonomi är fortsatt god.

Många av DOFs medlemmar var under våren och sommaren engagerade i inventeringen av smålom. Totalt rapporterades 81 skyddade fynd i Artportalen, vilket är ett viktigt underlag i samband med fysisk planering, inte minst vindkraft. Vi räknar med att följa smålommen på dess häckningslokaler även under 2023. Ju fler skyddade arter som rapporteras i Artportalen, desto bättre blir möjligheten att skydda de arter Dalsland har ett speciellt ansvar för. Läs mer om ansvarsarter i Dalsland i DOFs almanacka "Fåglar på Dal 2023"!

Men Artportalen är inte bara för skyddade fågelarter utan för alla vanliga och ovanliga arter, till glädje för alla som vill veta vad som händer i Dalslands fågelmarker. Under året rapporterades 223 publika arter,

Lappmes i Falun. Foto: Kent Leonardsson

några över genomsnittet på 220 sedan år 2010, men tre färre än de 226 arter som rapporterades åren 2020 och 2013.

DOF behöver mer resurser för att öka kunskapen om hur det står till för flera arter och för att kunna hjälpa missgynnade/hotade arter. Vi hoppas detta motiverar fler till att bli medlemmar i DOF 2023 och att fortsätta köpa "Fåglar på Dal 2023". Ju fler som bidrar, desto mer kan DOF hjälpa Dalslands fåglar. Ett exempel på detta under 2022 var att ett miljöpris på 5 000 kronor delades ut till en markägare som genom röjning och bete skapat förutsättningar för häckning av tofsvipa och gulärta på lokalen.

Magnus Ullman tog under året, med hjälp av flera av DOFs medlemmar, fram skriften "Dalslands bästa fågellokaler". Syftet med skriften är som skrivet i förordet: "Vi har valt nio lokaler i sex av Dalslands kommuner som representerar många av Dalslands naturmiljöer. Förhoppningen är att alla ska hitta de bästa platserna för fågelskådning här och därmed

I september informerade DOF skolklasser om fågelskådning på lokalen Åsnebyn. Foto: Carin Karlsson

Dalslands bästa fågellokaler. Magnus Ullman i samarbete med medlemmar.

också få de bästa fågelupplevelserna, på ett varsamt sätt för naturen och fåglarna.

Samarbetet med Hushållnings-sällskapet vid kulturresevatet i Melleruds kommun fortsatte under året. Att Åsnebyn, tillsammans med den angränsande fågelsjön Lille Kolungen, inkluderades i "Dalslands bästa fågellokaler" var ett exempel på detta. I maj hölls ett välbesökt öppet hus där följande stod på programmet: Guidning bland fåglarna vid Åsnebyn och Lille Kolungen, tidskrifter och andra trycksaker från DOF, böcker om fåglar till försäljning och tips om

fågelfotografering. I september informerade DOF skolklasser om fågelskådning på lokalen. Facebookgruppen "Fåglar på Dal" ökade från 225 i början av året till 350 i slutet av året. Vi når nu snabbt ut till fågelintresserade i och långt utanför Dalsland med information om händelser i fågelvärlden och aktiviteter för alla fågelintresserade. Och många delar bilder i syfte att glädja andra eller för att få synpunkter.

Jämtlands läns Ornitologiska Förening

I februari skrev Jämtlands läns ornitologiska förening (JORF), tillsammans med ett femtiotal andra naturorganisationer, under ett öppet brev för att försöka förhindra att Herman Sundqvist skulle få förlängt förordnande som Skogsstyrelsens generaldirektör. Tyvärr blev han trots sin nedmontering av myndighetens naturvårdsarbete och godtyckliga hantering av gällande lagstiftning kvar på sin post. Länsstyrelsen i Jämtland är en annan myndighet som tagit galna beslut, som när ett par

fiskeentusiaster på länsstyrelsen tillsammans med en okunnig projektledare utan föregående samråd, MKB eller tillstånd från mark- och miljödomstolen, dämde upp Natura 2000-området Tysjöarna och dränkte 80 procent av det som tidigare var Norra Europas största kalkblekefält och en viktig häcknings- och rastplats för många vadarfåglar. Efter hård kritik försökte tjänstemän på länsstyrelsen först utreda saken själva, men överlämnade senare till Länsstyrelsen i Norrbotten att komma med svar på hur

naturvårdsskandalen skulle hanteras. I september 2022 kom det självklara beskedet om att åtgärderna varit olagliga. Nu vill Länsstyrelsen söka tillstånd enligt miljöbalken i efterhand, efter utredning av hur ekosystemet påverkats och fastställande av en tydlig tillåten vattennivå.

När det gäller föreningsaktiviteter har JORF bara haft enstaka inomhusmöten under året, men desto fler fågelexkursioner. Tre fågelturer för fågelskådande kvinnor genomfördes till olika jämtländska fågellokal.

Att låta barn hålla och släppa fåglar ärett sätt att väcka deras fågelintresse. Här håller lyckliga Elin en bofink. Foto: Tobias Nykänen

Bland annat brushane inventerades på myrama vid Ännsjön.

Årsmötet hölls för andra året i rad utomhus i ett fågeltorn i samband med Ännsjödagen första lördagen i juni.

I samarbete med Friluftsförbundet genomfördes en halvdag med fågelskådning för deras barngrupp Strövarna. CES-märkning, alltså standardiserad ringmärkning av häckande småfåglar, har fortsatt på Frösön. Det har varit bra tillfällen för att engagera besökare till olika fågelprojekt och väcka fågelintresset hos barn som fått uppleva lyckan att hålla en fågel i handen.

JORF har trots ett stort län bara 204 medlemmar, men medlemsantalet har stigit sedan 2019 då det bara var 168 medlemmar. 2020 ökade medlemsantalet till 182 och 2021 till 203 medlemmar. En del av upp-

gången kan vara en effekt av att föreningen sedan några år är med i BirdLife Sveriges "Kedjan" vilket bland annat innebär hjälp med utsändning av avier och påminnelser, men en del av den senare uppgången kan nog vara en "Covideffekt". Genom att folk stannade hemma och semestrade inom landet ökade naturintresset och medlemsantalen hos naturorganisationer.

Jämtlands läns ornitologiska förenings Facebookgrupp har 640 medlemmar. Tidskriften *Fåglar i Jämtland-Härjedalen* ges ut med två nummer per år. Det ena numret utgör årsrapporten från Ännsjöns fågelstation. Under sommaren 2022 inventerades tolv fjällrutter och det gjordes även myrfågelinventeringar i Ännsjö-Storlienområdet efter några års uppehåll. Någon ringmärkning

vid fågelstationen blev det inte 2022 eftersom vi inte hade någon ansvarig ringmärkare med erfarenhet från vår fågelstation, men många dubbelbeckasiner förseddes med ringar och loggar genom det spännande dubbelbeckasinprojekt som forskare från Lunds universitet har huvudansvar för.

I slutet av året agerade JORF för att få bort kraftledningarna i ett viktigt fågelområde i Jämtlandsfjällen. Kraftledningarna till Blåhammaren och Sylarna ska bytas ut till endera markkablar eller nya luftledningar efter delvis ny sträckning. JORF och Ännsjöns fågelstation förordar bestämt markkabel för fågellivets skull, och BirdLife Sverige ställer sig också bakom kravet om att avlägsna luftledningarna i fjällområdet, då de innebär kollisionsrisker.

LONA-projekt innefattade holkbygge. Foto: Birgitta Chorell

BirdLife Medelpad

BirdLife Medelpad har haft ett flertal olika arrangemang för medlemmar under året. Vid "Vinterfåglar Inpå Knuten" var föreningen representerad vid en fågelmatning i ett naturreservat. Där pratade vi fågel och matningar med allmänheten, i syfte att få dem att börja rapportera fåglar och även bli medlemmar.

Föreningen hade ett flertal medlemsmöten med inbjudna föreläsare som uppskattades av medlemmarna. Exkursionerna började med ugglaturer vid några tillfällen. Alltid lika spännande att åka ut i skogen när det är mörkt, att tyst bara stå och vänta. I april hade vi uppstart för vårfågelexkursioner. En vecka efter fågelskådningens dag bjöd vi in till gökotta, i ett för många deltagare "nytt" besöksmål, Klampenborg naturreservat med lämningar

från ett sågverkssamhälle. Där finns mycket skiftande natur med olika inplanterade lövträd, bland annat lind, hästkastanj, balsampoppel – träd som är lite ovanliga för vårt landskap där vi har granen som landskapsblomma. Mycket tättingar trivs i lövverket och, tursamt nog, även göken. Övriga exkursioner var i havsbandet. De avslutades med sträckskådning i oktober. (Eurobirdwatch)

BirdLife Medelpads medlemmar har under året varit delaktiga i olika inventeringar, bland annat standardrutter, sjöfågel, nattfågel, och vinterfågelräkning. Kungsörn inventeras på uppdrag av Länsstyrelsen i Västernorrland. Ortolansparv inventeras inom ÅGP – Åtgärdsprogram för hotade arter.

Ringmärkning sker vid två olika

ställen efter kusten. Perioden var i år från 2 augusti till 21 september. Det var totalt 215 individer som ringmärktes, med sävsångare som den vanligaste arten i år.

Föreningen har en arbetsgrupp för vitryggig hackspett, med syfte att inventera och undersöka tänkta biotoper för eventuell häckning i landskapet.

Vi har haft ett projekt med kommunen, ett så kallat LONA-projekt (lokal naturvårdsatsning). För föreningens del bestod det av att bygga holkar och sätta upp bland annat på kommunens mark. Tack vare bra samarbete med medlemmar, sattes sex storskrakeholkar, elva talltiteholkar och tio tornseglarholkar upp. Tornseglarholkarna sattes upp på Pilgrimscenter i Sundsvall, ett av Norrlands mest

välbesökta turistmål, som vi har ett samarbete med genom olika fågelvandringar.

Vi har även påbörjat ett samarbete med botaniker och mykologer när det gäller skogliga frågor som vi gemensamt berörs av.

Vi har varit representerade vid olika mässor, skollov för barn och olika vandringar där vi har fått nya medlemmar.

Föreningen har ett samarbetsprojekt med SCA Skog. Projektet innebär att vi gör inventeringar inför våtmarksrestaureringar och barrträdsavverkningar på lövbrännor. Föreningen har även tillverkat och satt upp slaguggleholkar och lappuggleplattformar på SCA:s mark.

BirdLife Medelpad är även en remissinstans i många fågel-skyddsfrågor.

Norrbottens Ornitologiska Förening

Vi har många projekt i vårt stora län vad avser miljöövervakning och fågelskydd. I kust- och inland handlar det om till exempel ortolansparv, fjällgås, vitryggig hackspett (matning, en häckning upptäckt) och pilgrimsfalk. Vi bedriver även ett holkprojekt för pärluggla och inventerar fjällvråk. Punktrutts- och linjeinventering genomförs på flera ställen i länet. Den nya utsättningen av fjällgås i Gällivarefjällen (som startades under 2020) genomfördes även i år. Utsättningen i Arjeplogsfjällen fortsatte som tidigare år. Föreningen har i samarbete med Naturskyddsföreningen jobbat med att få Luleå kommun att övergå till hyggesfritt skogsbruk. I vår medlemstidning *Fåglar i Norrbotten*, nr 4:2022 finns

redovisningar från samtliga våra projekt som bedrivits under verksamhetsåret 2022. Vi hänvisar till dessa redovisningar samt till hemsidan nof.nu.

I Norrbottens län sker fortlöpande stora investeringar i infrastruktur. Nya gruvor anläggs, elförsörjningen säkras, farlederna fördjupas och en kraftig utbyggnad av vindkraft (både land- och havsbaserad) sker. Här handlar det om hundratals nya möllor. Stort uttag av virke sker från skogarna. Två samhällen flyttas och investeringar sker för över 1 000 miljarder i norra Sverige. Allt detta innebär en hel del samråd, yttranden, överklaganden med mera för föreningen. Arbete som utförs av medlemmar på frivillig basis men som kräver bland annat juridiskt stöd och annan kunskap. Naturligtvis sker därutöver föreningsarbete i form av aktiviteter med fågel-skådning, studiecirkel, tidskriftsproduktion, inventeringar, fågelrace och matningar.

Under 2022 märktes 2 489 fåglar av 61 arter vid Haparanda Sandskärs fågelstation, vilket är betydligt under individgenomsnittet på 3 818 fåglar, men fler än både säsongen 2021 (2 114) och säsongen 2020 då vi märkte 1 791 fåglar. Men dock verkar fångstsiffrorna öka så sakteliga även om det är för tidigt att se någon trend. Den vanligaste märkartan blev, för första gången, bergfink (783 märkta), lövsångare hamnade på andra plats med bara 313 märkta, följt av grönsiska (205), sävsparv (202) och ängsپیلärka (144) samt gråsiska (127 märkta). Totalt har nu 151 396 fåglar av 149 arter märkts sedan starten 1981. Vi ringmärkte inga nya arter under säsongen, men värt att notera är att stationens sjätte morkulla genom tiderna märktes.

Ortolansparv. Foto: Inger Brännström

Närkes Ornitologiska Förening

År 2022 blev året då samhället öppnade upp efter pandemin och vår föreningsverksamhet kunde återgå till normala förhållanden. Intresset för naturen och för NOF fortsätter att vara stort. Även det här senaste året ökade vi medlemsantalet, om än i en något långsammare takt än tidigare. Medlemmarna är föreningens viktigaste resurs, och vid verksamhetsårets slut hade föreningen 754 medlemmar vilket är 47 fler än föregående år. Det är positivt att fördelningen mellan män och kvinnor i medlemsregistret och i styrelsen är fortsatt ganska jämnt. Andelen kvinnor bland medlemmarna är 40 procent. Medianåldern för kvinnor är 67 år och för män 70 år.

Styrelsearbetet har varit intensivt och en tydlig utveckling är vårt utökade samarbete med andra organisationer. Det har medfört att vi idag når en ännu bredare publik och får ett ännu större engagemang för fåglarna.

Det stora antalet aktiviteter och föreningsmöten har varit välbesökta och haft en mycket bred inriktning med flera nya upplägg, vilket lockat många nya deltagare till möteskvällar, guidningar och skådarträffar. Vår ambition att vara en öppen, välkomnande, inkluderande och transparent förening ger oss fortsatt framgång och tillväxt.

Information och samtal om NOFs eventuella anslutning till Kedjan har skett på olika sätt. Styrelsen har för avsikt att på kommande årsmöte lägga fram förslaget att ansluta NOF till Kedjan och att göra nödvändiga justeringar av våra stadgar.

Kommande år blir åter en

Guidning i Oset, Foto Gunnar Bergeå

utmaning med större krav på ideellt engagemang från fler medlemmar. Vi har vuxit till att bli en relativt stor förening i Fågelsverige och med det följer större möjligheter att få som vi vill när det gäller kunskapsspridning och skydd av fåglar.

NOF har under verksamhetsåret fortsatt att erbjuda ett mycket stort antal aktiviteter för såväl medlemmar som blivande medlemmar, men även för allmänheten för att främja fågelintresset.

Artracet:

Denna kombinerade kryssartävling och januariinventering i Närke, som pågått varje år sedan 1990, samlade 17 lag med cirka 50 deltagare vilka totalt kryssade 71 arter i landskapet.

Vinterfåglar Inpå Knuten:

NOF deltog vid den nationella

kampanjen i början på året genom fågelräkningar i Oset och Tysslingen.

Medlemsmöten:

Pandemin påverkade årets två första medlemsmöten som fick genomföras digitalt via video medan övriga fem möten kunde genomföras som planerat.

Exkursioner och guidningar:

Förutom sju majguidningar i naturreservatet Oset, en tradition som upprätthållits sedan 1952, har föreningen genomfört ett drygt 30-tal lokala exkursioner och guidningar.

Svanguidningar vid Tysslingen:

Av årets planerade guidningar kunde åtta genomföras som planerats från slutet av februari till slutet av mars. Det är lokala skådare som guidar det mycket stora antalet besökare som

kommer till norra Tysslingen under helgerna, för att titta på de tusentals sångsvanar och åtskilliga andra fåglar som rastar här under vårflyttningen.

Utbildning:

Under året har nybörjarkurs, inventeringskurs, holkbbyggarkurs, ringmärkarassistentkurs och gåskurs anordnats i samarbete med Studieförbundet.

Resor:

Resor för NOFs medlemmar till Estland, Nidingen, Falsterbo, Öland och Hönö/Västkusten har genomförts.

Fågeltornskampen:

Efter förra årets, på grund av pandemin, förenklade tävlingsform genomfördes årets kamp som vanligt. De deltagande sex tornen i Närke kunde åter igen bidra till en majinventering av fåglar i Närke.

Ekoskådningen:

Årets tävling, att på ett miljövänligt sätt kryssa så många arter som möjligt vid promenader, cykelturer eller med hjälp av kollektivt färdmedel, samlade 13 deltagare. Segraren kryssade 200 arter under 2022. Tävlingen har arrangerats av NOF sedan 2013.

Guldholken:

En ny tävling, som anordnades på initiativ från en medlem. Syftet är att ge våra bevingade vänner bättre förutsättningar genom att få så många fåglar som möjligt att häcka på den egna tomten – i holkar, naturliga bon på marken, i träd och buskage, bo under takpannorna et cetera.

Rosenbergdagarna:

NOF medverkade i planeringen och genomförandet av Rosenbergdagarna, ett nytt forum för biologisk mångfald i Örebro län, som anordnades under två

dagar i oktober. Rosenbergdagarna är ett nytt initiativ och planeras att återkomma vartannat år. Målgruppen är politiker, tjänstemän inom stat och kommuner samt naturintresserad allmänhet. Årets tema var "Hur står det till med den biologiska mångfalden i Örebro län?". NOF delade även ut det prestigefyllda Rosenbergpriset, som vår förening tagit över ansvaret för under 2022.

Inventeringar:

NOF är den viktigaste kunskapsbäraren vad gäller fåglar och fågellivet i Närke. Medlemmar i NOF har under året varit aktiva i olika inventeringar. Sotterns storlommar har även i år inventerats från båt. Rynningevikens och Osets häckfågelfauna är i likhet med tidigare år inventerad. En fortsatt bevakning av landskapets berguvar och backsvalor har skett som en uppföljning av tidigare års inventeringar. Våtmarksinventeringen i Svensk Fågeltaxerings regi fortsätter med allt fler del-

tagare. Två ljudboxar har köpts in och använts vid inventeringar och till övervakning av Närkes berguvars häckningsplatser.

Media och information

Föreningens olika media, det vill säga tidskrift, hemsida och Facebookgrupp, är fortsatt viktiga samlingspunkter och informationskällor för såväl medlemmar som blivande medlemmar och övriga intresserade.

Tidskriften:

NOFs tidskrift *Fåglar i Närke* har utkommit med fyra nummer, och distribuerats till samtliga medlemmar, flera myndigheter, organisationer och bibliotek. Tidskriften fortsätter att hålla en hög kvalitet, och spelar en viktig roll för att sprida kunskap om landskapets fågelvärld och hur fåglarnas livsbetingelser förändras. Även vikten av enskilda medlemmars insatser har lyfts fram i olika artiklar. Utbyte har skett av tidskrifter med andra fågelföreningar ute i landet.

Inventering av storlom på sjön Sottern. Foto: Patrik Hedengren

Hemsidan:

Föreningens hemsida har förmedlat nyheter och information om planerade aktiviteter, såsom exkursioner, möten, utbildningar och resor, till medlemmar och övriga intresserade.

Facebook:

Intresset för NOFs Facebooksida fortsätter att öka, och vid årets slut hade gruppen 1 028 medlemmar, en ökning med cirka 200 sedan föregående år. NOFs Facebookgrupp är en sluten grupp, bland annat för att slippa reklam och annat som kan störa. Här förs diskussioner som rör föreningen och fåglar i vårt område. Det kallas till föreningsaktiviteter och till spontana skådarträffar där enskilda medlemmar söker skådarvänner.

Informationsmaterial:

Artlistor och informationsmaterial har kontinuerligt fyllts på vid fågeltorn och andra lämpliga platser. Våra värvarbroschyrer och artlistor fyller en viktig funktion och är ett par av alla pusselbitar som gör att vår förening har haft ett framgångsrikt år 2022.

Under 2022 startades Ungdomsfågelskådare Skåne. Det blev mycket uppskattat och inom kort tid anslöt 30 ungdomar. Foto: Mikael Arinder

Skånes Ornitologiska Förening

Året 2022 har varit ett väldigt händelserikt år för Skånes Ornitologiska Förening (SkOF). Här vill vi ge en sammanfattning av de viktigaste händelserna. Först och främst blev SkOF 70 år 2022 och det firades med ett heldagssymposium i mars. Dagen blev riktigt lyckad med cirka 90 deltagare, trevlig atmosfär och flera spännande föredrag. Många tyckte om dagen! En annan milstolpe var att SkOFs nya hemsida lanserades och vi använder nu BirdLifes plattform som grund. Hemsidan har en snygg layout, är översiktlig och där finns regelbundet aktuella nyheter. Vi fick många komplimanger för den, kolla själv på www.skof.se.

Våra många kommittéer var väldigt duktiga under 2022. Här vill vi lyfta SkOFs skogskommit-

té som grundades för inte så länge sedan, och som tog full fart under 2022. Det inventerades tjäder och medlemmar skrev flera bra insändare i olika tidningar för att kämpa för skogsmiljön. Falsterbo Fågelstation utgav en ny bok (Wings over Falsterbo) och den standardiserade ringmärkningen och sträckräkningen fortsatte i vanlig hög kvalitet. Storkprojektet har rullat på och till storksläppet kom 1 000 besökare. 104 vilda ungar är dessutom högsta antalet i modern tid. Fågelskydd Spillepeng fortsatte sitt arbete och gjorde många insatser för att hjälpa skadade fåglar. Det fanns många framgångsrika fågelskyddsprojekt, till exempel uppsättning av informationsskyltar vid backsvalekolonier i strandbrinkar, nytt och bättre elstängsel runt den stora fågelkolonin på den lilla ön Landgrens Holme, med till exempel 415 par kentsk

Välbesökt årsmöte för Skånes Ornitologiska Förening. Foto: Arne Hegemann

tärna och 220 par skärfläcka. Tillsammans med Länsstyrelsen ordnades snabbt utvidgning av fågelskyddsområdet när kungsörnen byggde sitt bo utanför den befintliga gränsen, och vi har intensifierat vårt samarbete med elbolag för att få elledning isolerade så att dödligheten hos berguvar och andra fåglar ska minska. Under stor insats har flera arter inventerats i hela Skåne eller i delar av länet. Våra traditionella måndagskvällar, en föredragserie för alla intresserade, fortsatte som hybrid-evenemang och många uppskattar möjligheten att delta digitalt. Sammanlagd blev det 551 personer som deltog. Vi professionaliserade vår monter med till exempel beachflaggor, roll-ups och enhetlig klädsel och nu ger vi mycket mer seriöst intryck, vilket vi visade till exempel på Falsterbo Bird Show som blev en av årets höjdpunkter. En stor händelse var att Ungdomsfå-

gelskådare Skåne startades. Det blev mycket uppskattat och inom kort tid anslöt 30 ungdomar. Nu har vi äntligen aktiviteter för att locka dem – ännu en milstolpe i SkOFs historia! Det skrevs drygt 75 skrivelser i SkOFs namn. Det handlar bland annat om många yttranden och remisser angående vindkraft, solcellsparkar och annan exploatering, regelbundet med input från våra kommunornitologer. Kvaliteten på yttrandena var mycket hög, kanske högre än någonsin tidigare, och det ökade ytterligare SkOFs anseende som en faktabaserad förening.

Fågelsångsdalen, en liten dal utanför Lund, blev inventerad för häckfåglar för 70:e året i rad! Ja, 70 år! Den (troligtvis) längsta inventeringsserien i världen! Vår tidskrift *Anser* fick en modernisering med många artiklar om fågelskådning och nytt är även en tema-art per år.

Många komplimanger kom för detta. Skådareventen Tag Plats organiserades igen och ett nytt holkprojekt för att engagera och involvera allmänheten startades. Och sist, men inte minst, så beslutade styrelsen att vi vill prova med anslutning till BirdLifes Kedjan, om medlemmarna tycker att det är ett bra ide. Det kan i så fall leda till en ny era.

Detta är bara några exempel på det som gjordes i SkOF under 2022 och det var bara möjligt tack vare många engagerade människor som lägger ner otroligt mycket tid på fågelskydd, fågelskådning och fågelforskning.

Stockholms Ornitologiska Förening

Föreningen som bildades 1959 har en omfattande verksamhet som vilar på tre starka ben: programverksamhet, tidskriften Fåglar i Stockholmstrakten samt fågelskyddsarbete. Vid utgången av 2022 hade föreningen 3152 medlemmar. Här följer några exempel på årets aktiviteter.

Årets art

Föreningen fortsatte sin satsning på Årets art. Tanken är att knyta ihop föreningens tre ben och samtidigt öka kunskapen om en art som är av speciellt intresse för rapportområdet. Årets art 2022 var tjädern, som trots att den är livskraftig på nationell nivå för en tynande tillvaro i vårt område.

Ett 30-tal medlemmar anmälde sig till tjädergruppen som bildades. Christer Johansson och Jan Hellenberg, som inventerat tjäder i Västsverige, utbildade gruppen såväl teoretiskt som praktiskt ute i fält. Kartor togs fram med tänkbara områden för tjäder. Tre av dessa områden besöktes och snart kunde spelplatser lokaliseras. Nära en av dessa fanns en avverkningsanmälan och föreningen agerar för att området ska få skydd.

Vi är mycket nöjda med satsningen Årets art. Medlemmarernas kunskaper och engagemang ökar samtidigt som värdet av ideellt fågelskyddsarbete lyfts fram på ett synbart sätt. Tjädergruppen lever kvar med målet att få en heltäckande bild av artens förekomst i vårt område. Ambitionen är att kunna bidra till att skydda arten bättre. Vi fortsätter också följa östersjötruten som var årets art 2021.

Gemensam genomgång inför tjäderinventeringen vid sjön Lanan. Foto: Mats Gothnier

Nationalstadsparken

Föreningen har under två år stöttat inventeringen av Kungliga Nationalstadsparkens fågelliv. Detta har gjorts genom artiklar i tidskriften och en egen sida på vår webbplats. Syftet är att dokumentera det rika fågellivet, i synnerhet häckfågelfaunan, då parken ständigt är utsatt för exploateringshot. Den uppmärksamhet vi gett har av allt att döma lett till fler inventerare, betydligt fler rapporter i Artportalen och ett större fokus på häckningskriterier.

Nordiska trädgårdar

I månadsskiftet mars/april deltog föreningen på mässan Nordiska Trädgårdar på Stockholmsmässan i Älvsjö. Mässan hade närmare 47 000 besökare och det var full fart i föreningens monter. Kunniga och glada medlemmar svarade på

besökarnas frågor och värvade nya medlemmar. StOF kunde välkomna drygt 60 nya fullbetalande medlemmar och därtill tecknades cirka 20 familjemedlemskap. Under mässan deltog föreningen med två uppskattade föredrag om fåglar som rör sig i våra trädgårdar. Vi hade också en aktivitet för barn som handlade om ringmärkning.

**Västerbottens
Ornitologiska**

Upplands Ornitologiska Förening, UOF

UOF har under 2022 lyckats genomföra de allra flesta planerade exkursioner, projekt, resor och andra möten. Förutom årsmötet så hölls två innemöten på våren och tre på hösten. Det omfattande exkursionsprogrammet har också kunnat genomföras under våren, åtta stadsnära vandringar samt tio exkursioner runt Uppland. Under hösten blev det tre stadsnära vandringar, en rapphöne-exkursion, en barnexkursion, en nybörjarexkursion till Björn samt sju exkursioner runt Uppland varav 2 till öar som ställdes in pga av dåligt väder. Kurser och utbildningar är något som ligger vår förening varmt om hjärtat och det genomfördes två studiecirkelar i föreningens regi, en nybörjarcirkel och en för rariteter i syd som leddes av PJ Ulfendahl. Båda fullbokade. Vi genomförde föreningen totalt 27 exkursioner och två studiecirkelar, det kan föreningen vara nöjd med.

UOF har under 2022 haft en svag minskning med 5 nya medlemmar till 953 fullbetalande medlemmar. Könsfördelningen är 40 procent kvinnor och 60 procent män. I styrelsen har den kvinnliga representationen varit bra under året med hälften kvinnor.

Under 2021 fyllde föreningen 50 år, men detta fick vänta till 2022 och höstens inledning hölls en välbesökt fest. Tack alla ni som var med. Under festen hölls en extra stämma då vi valde att gå med i BirdLife Sveriges "Kedjan", dvs att starta ett närmare samarbete med BirdLife Sverige. Föreningens flaggskepp, vår tidskrift Fåglar i Uppland, har i sedvanlig ordning utkommit

En alfa-tuppen på ett av de tjäderspel som UOF har koll på. Foto: Sture Hogmark

med fyra nummer, helt i färg och fullspäckad med aktuella reportage och intressanta artiklar.

UOF's rapportkommitté är stor med hela 13 medlemmar men det behövs då de har en mycket stor mängd observationer att gå igenom i artportalen varje år. För 2022 var det över 350 000 fynd som skulle bearbetas. Föreningen har förstärkt sin position som den viktigaste kunskapsbäraren när det gäller fåglar i Uppland och föreningen har flera avstämningar per år med Länsstyrelsen där man diskuterar kring fågelskydd och inventeringar. UOF är numera en självklar remissinstans i fågelskyddsfrågor och vi tar ställning i tråkiga ärenden som skyddsjakt av storskarv där våra åsikter tyvärr oftast står

sig slätt. Uppland har känsliga områden för fåglar som också är av intresse för till exempel vindkraftsetableringar. På senare tid har vi även börjat hantera förfrågningar gällande solcellsparkar. Kring sådana har föreningen just nu en försiktigt positiv inställning då de flesta som vill anlägga sådana också inkluderar planer på att så in blommande grödor och andra åtgärder för att gynna biologisk mångfald.

Den norduppländska skogen är under hårt tryck av skogsbruket och vi har ett tjäderprojekt som inventerar spelplatser och som sedan rapporterar in dessa fynd till Artportalen, Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen, allt för att dessa förhoppningsvis ska kunna skyddas. Föreningen har under 2022 skickat in fyra

En ung nästan flygg svarttärna som just försetts med ring.
Foto: Ulrik Lötberg

En av boplattformarna med en nyligen kläckt svarttärna.
Foto: Ulrik Lötberg

begäranden om artskydds-
utredningar av tjäderspel till
Skogsstyrelsen.

Vi har många projekt inom na-
turvården, till exempel projektet
där vi jobbar med inventering
och skydd av östra Svealands
sista häckningsplatser för or-
tolansparv. Arbetet genomförs
tillsammans med Länsstyrelsen
och ÅGP (åtgärdsprogrammet)
för ortolansparv. Vi har också
ett projekt där vi jobbar med
boplattformar för svarttärnor
vid sjön Tämnaaren. 2022 var ett
mycket bra år och 95 par häck-
ade men tyvärr blev vissa delar
av kolonin återigen plundrad av
vildsvin. Trots vildsvinen blev
det ett väldigt bra år och många
ungar blev flygga

Föreningen har under ett par
år drivit ett LONA-projekt med
Uppsala kommun där vi infor-
merat bostadsbolag om torn-
seglare, deras stora behov av
boplatser och hur uppsättning
av speciella holkar kan hjälpa
fåglarna med häckningsplats.
Inom projektet har det nu satts
upp många holkar på kommu-
nala hus. Vidare har föreningen
under 2022 valt att satsa mer på

den vitryggiga hackspetten. Vi
kommer främst jobba med bio-
toprestaureringar, skapande av
död lövved och borttagande av
gran. Vidare är föreningen med
och driver projekt skräntärna
sedan många år tillsammans
med Länsstyrelsernas ÅGP för
skräntärna. Projektet har jobbat
med att minska predationen i
kolonierna och detta långsiktiga
jobb har de sista åren gett
utdelning. En 50 årig trend av
minskade antal har vänt. Popu-
lationen har ökat de sista åren
och är nu uppe på samma nivå-
er som på slutet av 1970-talet,
och det är riktigt kull!

Många ugglearter har minskat
mycket kraftigt i de norra
delarna av vårt område där det
hårdaste skogsbruket gått fram.
Föreningen har valt att starta ett
projekt kring ugglor, där vi sätter
upp holkar i områden som är
undantagna från hårt skogs-
bruk, för även i våra skyddade
områden är det mycket ovanligt
med naturliga boplatser.

Vi bedriver årligen CES ring-
märkning vid Vendelsjön i norra
Uppland och det är ett viktigt
bidrag till forskningen om hur

det går för våra fåglar. Sedan ett
par år bedriver föreningen årliga
inventeringar av landskapets
backsvalar vilka tyvärr minskar
varje år. Vi för samtal med täck-
tägare, kommuner och Länssty-
relse, men det verkar svårt att
vända trenden. Vi är också med
och stöttar ÅGP för ängshök ge-
nom att årligen inventera länets
ängshökar.

Givetvis är föreningen med och
stöttar Länsstyrelsen genom att
administrera och genomföra de
standardiserade inventeringar
som genomförs både till lands
och till sjöss i landskapet.

Nu kavlar vi upp ärmarna för
att fortsätta vårt enträgna och
framgångsrika arbete för att öka
fågelintresset, stärka fågelskyd-
det och främja fågelforskningen

Och kom ihåg, fåglar är fantas-
tiska!

Förening

Medlemmar och medlemskap

Medlemsantalet i Västerbottens Ornitologiska Förening (VOF) uppgick vid 2022 års utgång, enligt uppgift från riksföreningen BirdLife Sverige, till 452 medlemmar (ordinarie 420, ungdom 1, familjemedlem 30, utland 1). Vi har under året ökat med 17 nya medlemmar, och även lyckats värva 13 av kedjan-medlemmarna i BirdLife Sverige som prenumeranter. Vad denna glädjande ökning beror på är inte lätt att säga, men när coronapandemin inte längre klassades som samhällsfarlig kunde de sedvanliga guidningarna för allmänheten genomföras, liksom annat såsom Storspovens dag och Fågelskådningens dag. Vi hade även en ny broschyr och VOF-mössor i nya färger! Men även, som vi tidigare kunnat konstatera, att många mycket aktiva fågelskådare, särskilt i Umeåområdet, var medlemmar i BLS, men inte i VOF. Detta har vi försökt åtgärda genom att på olika sätt klargöra att ett viktigt skäl för att vara direkt medlem i VOF är att på så sätt stödja föreningens fågel-skyddsarbete – ett arbete som föreliggande verksamhetsberättelse, inte minst projektrapporterna nedan, vittnar om.

På hemsidan under "Om föreningen/bli medlem" har det också blivit lättare att ordna med medlemskapet, såväl för nya som gamla medlemmar. Tidigare har vi i vårt medlemsregister enbart registrerat namn och postadress. Nu med den nya ordningen skall vi, så komplett som möjligt, även försöka registrera alla medlemmars mailadress. Det gör det möjligt att på ett enkelt sätt upprätthålla kontakt med alla medlemmar, till exempel genom någon form av nyhetsbrev. Om detta är

Exkursion på Storspovens dag vid nya fågeltornet Brånsjön. Foto: Christer Laggarr

ännu inget bestämt, men kolla hemsidan och fyll i, dock inget tvång att uppge mailadress!

Det har visat sig att bland regionalföreningarna i landet är det nästan bara VOF som har halv medlemsavgift för medlemmar 18 år och under. De andra har halv medlemsavgift vid 25 år och under. Styrelsen har därför beslutat att göra som de andra regionalföreningarna, alltså alla som är 25 år och under betalar bara halv medlemsavgift.

Vindkraft

Mer krävande remisser och yttranden har för föreningen länge gällt vindkraftsutbyggnaden – ett energislåg som

definitivt inte är optimalt för djur som fåglar och fladdermöss som nyttjar samma luftrum. En sak som vi nu särskilt haft anledning att uppmärksamma och i yttranden försökt problematisera är att de nu planerade vindkraftverken, av bland annat ekonomiska skäl, blir allt högre – nu upp mot 300 meter över marken, jämfört med tidigare tillåtna och uppförda verk på 200 meter. Vad får detta för konsekvenser, inte bara för flygande och seglande fåglar som örnar et cetera vilket tidigare varit aktuellt bland annat för kungs- och havsörnsprojekten, utan även för såväl dag- som nattflyttande fåglar av många olika arter? Kunskaper om detta

är ytterst begränsade hos den ornitologiska sakkunskapen.

Vindkraft har för Norrlands del länge handlat om landbaserad vindkraft. Nu aktualiseras den havsbaserade vindkraftsutbyggnaden. Här har vi haft stor hjälp av Per Hansson, Holmön, som bland annat på vårt uppdrag satt sig in i och för oss yttrat sig om förslaget om ändrade havsplaner – ett förslag som underlag för utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Vi har bland annat kritiserat att utredningen enbart behandlat vad som finns under vattnet, och ur fågelsynpunkt på vattnet, men ingenting ovanför vattnet. Vi har anledning att tro att havsbaserad vindkraft i Bottenviken, Bottenhavet, och särskilt det stora flyttfågelstråket över Norra Kvarken, kommer att bli ytterst problematiskt för fågelskyddet, och något för framtiden att bevaka.

Det gamla ärendet om vindkraftsparken Ivarsboda/Gryssjön, som VOF sedan länge kraftigt motsatt sig i ett flertal ytterst genomarbetade yttranden, har åter aktualiserats. Man har ansökt om att få öka höjden på de 30 tidigare tillåtna verken från 200 meter till 289 meter. Begäran från VOF om tillbaka-dragande av det ursprungliga tillståndet har avslagits. Begäran att höja verken har ännu inte avgjorts; Sävar Vindkraft AB har ansökt om förlängd igångsättnings-tid. VOF har ifrågasatt skälen för tidsförlängningen och ansökan om förlängd tid har avslagits av Miljöprövningsnämnden i Västerbotten. Många, insatta i ärendet, tar detta avslag som en seger för VOF:s kamp mot hela projektet, och möjligheten att parken i stort avskrivs kan nu inte uteslutas.

Stora Fjäderäggs Fågelstation
Säsongen 2022 är den 39:e

Tömskata ringmärks. Foto: Dag Österlund

i ordningen för stationen. Bemanningen under året har överlag varit god. Vårsåsongen blev dock kort och upphackad med bemanning enbart 6–13 maj samt 21–26 juni. Höst-såsongen startade 7 augusti och fortgick sedan i stort sett utan avbrott till den 28 oktober. Sammanlagt vistades cirka 75 personer på stationen under året, varav knappt 60 utgjordes av ringmärkare/fågelplockare medan resterande utgjordes av medföljande familjemedlem-mar. Märksumman för året landade på 7 642 märkta fågelindivider av 62 arter (65 taxa). Det är precis under medelvärdet sett till hela stationens historia, men klart under medelvärdet sett till det senaste decenniet. Anledningen till det relativt sett låga antalet märkta arter, den goda bemanningssituationen till trots, torde vara att flera av de arter som normalt tas i stora mängder uppträdde sparsammare än normalt 2022. De tre vanligaste märkarterna under året blev gråsiska 2 299 exemplar (varav 38 brunsiskor och 27 snösiskor), kungsfågel 1 865 exemplar och lövsångare 605 exemplar.

För både kungsfågel och lövsångare är siffrorna klart under medelvärdet medan det för gråsiskan ligger nära årsmedeltal. Om antalet märkta fåglar inte är så mycket att skryta om var det istället kvalitet bland arterna! Bland annat märktes stationens sjätte gråspett, fjärde morkulla och andra lappmes. Sparvugglan hade ett rekordartat uppträdande med tio märkta exemplar. Subrariteter som fångades och ringmärktes var höksångare (1 ex), lundsångare (1 ex), sibirisk gransångare (3 ex), tajgasångare (8 ex) och kungsfågelsångare (7 ex). Bland de riktigt ovanliga rariteterna fångades och märktes stationens andra sibiriska järnsparv och stationens första bergtajgasångare. Av observerade sällsyntheter förtjänar en sibirisk piplärka samt öns första observation av brunsångare ett särskilt omnämnande.

Projekt Berguv:

När det gäller berguv så är det ett fåtal personer som inventerar våra uvar i länet. Inventeringarna utförs för det mesta i gamla kända lokaler och med hjälp av ljudboxar. Några skå-

dare i Ångermanland, som är inblandade i det nationella projektet, bistår oss med tips när det gäller observationer på nya ställen de fått kännedom om. Vi kollar cirka ett tiotal lokaler och i år har fem varit besatta, men endast två häckningar kunnat konstateras. I Skellefteå ringmärktes två ungar och i Nordmaling var det häckning men ungarna hittades inte igen. I en tredje lokal i Umeå missade vi nog häckningen och ungarna var flygga när vi kom dit. Projektet har inte haft några pengar 2022.

Västergötlands Ornitologiska Förening

Västergötlands Ornitologiska Förening (VgOF) bildades genom en sammanslagning av Södra Älvsborgs och Skaraborgs Ornitologiska förening 1998. Föreningen har som mål att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan i Västergötland samt att verka för att skapa kontakt mellan allmänheten och föreningen och dess medlemmar.

VgOF arbetar aktivt med åtskilliga frågor som rör skydd av fågelfaunan i Västergötland.

Fågelskyddsarbetet handlar ofta om att lämna synpunkter och råd rörande kommunala vindkraftsplaner, översikts- och detaljplaner samt ge råd inför, och lämna remissvar i samband med, ansökningar om tillstånd att etablera vindkraftsanläggningar. Flera av yttrandena har här gjorts i samverkan med regionala naturskyddsföreningar, lokala fågelföreningar och enskilda representanter för naturvården. Ett väl utvecklat samarbete sker inte minst med moderorganisationen BirdLife Sverige och dess regionalföreningar.

Vår medlemstidning, *GRUS*, har under året utkommit med fyra nummer. Ambitionen kommer fortsatt vara att tidskriften ska vara varierande, och tillfredsställa mångas önskemål. Med styrelsens och redaktörens kontaktnät kommer ett brett utbud av artiklar att eftersträvas. Genom vår fågelskyddsfond stöttar vi, med ekonomiska bidrag, fågelskyddsarbete runt om i Västergötland. Bland annat inventeringar i bergtäkter efter pilgrimsfalk och bergguv, gåsräkning vid sjön Östen, olika tornfalksprojekt i Skaraborg med mera.

Flitiga ungdomar runt ringmärkningsborde, Västmanlandt. Foto: Johan Karlsson

Västmanlands Ornitologiska Förening

Detta var det tredje året som vi ringmärkt fåglar i föreningens regi. Verksamheten startades upp 2020 och har nu tre CES-säsonger bakom sig. 2021 hade vi ett tufft år med vattenfyllda nätgator och en regnig vår, men vi genomförde säsongen även om vår entusiasm svalnade lite. Därför låg fokus under 2022 på att fortsätta att bygga på gemenskapen och hitta tillbaka till lusten igen. Det ska vara roligt att hålla på med ringmärkning.

Under 2022 har vi bedrivit ringmärkning på två lokaler i Västerås: Önstensborg och Hamre våtmark. På Önstensborg hade vi en CES-märkning där vi under tolv tillfällen märkte fåglar. Totalt under det gångna året märkte vi 149 fåglar. Av dessa var 85 kläckta 2022 och resten var på sitt andra år eller äldre. Vi kontrollerade under säsongen även 40 redan ringmärkta fåglar.

På hösten flyttade vi vår verksamhet till Hamre våtmark där vi byggde upp en helt ny märkplats. Vi hade tittat på lokalen tidigare och kände på oss att den kunde ge en del fågel. Men den gav oss mer än vad vi hade hoppats på. Under höstmärkningen på Hamre våtmark märktes 733 fåglar, varav 567 ungfåglar, och 71 fåglar kontrollerades. Samtliga av de kontrollerade var märkta av oss tidigare under säsongen. Märkplatsen ligger nära ett större bostadsområde och ett promenadstråk går förbi, så vi fick även många intresserade besökare och bra reklam för vår förening.

Totalt är vi 20 personer som har

Petter Sahlstrand och Benjamin Rodling är våra mest entusiastiska ringmärkare. Foto: Johan Karlsson

varit aktiva vid märkningarna under perioden 2020–2022. Under 2022 har vi utökat gruppen med fyra personer som är på god väg att bli assistenter och märkare. Totalt har 18 personer varit aktiva med ringmärkningen under 2022.

Unga fågelskådare

Det gångna året har Unga fågelskådare inte haft någon kontinuerlig verksamhet med träffar, men de har haft och deltagit i flera evenemang. Under januari deltog två ungdomar från Västmanland i Ungdomsskådarnas januarirally. I mars var det dags för örnräkning och då bemannade de plattformen vid Frövisjön – en offentlig räkningsplats där alla var välkomna att komma förbi, antingen hela tiden eller bara en liten stund. I maj inventerade Unga fågelskådare Johannisbergs vattenpark i Västerås under sjöfågelinventeringen, och i

oktober deltog de i Ungdomsskådarnas Big Sit och lyckades vinna lagtävlingen.

Unga fågelskådare har också varit mycket delaktiga i föreningens ringmärkning och är de mest drivande och entusiastiska märkarna. Två av våra ungdomar är fullfjädrade märkare och ytterligare en är på god väg, och redan en duktig assistent.

Ölands Ornitologiska Förening

En ansökan om ekonomiskt bidrag angående inventering av häckfåglar i Mittlandsskogen har inlämnats till WWF. Projektet är 2-årigt och är en upprepning av en liknande inventering 1983 till 1986. Bidraget har beviljats. Ansvarig för projektet är Anders Waldenström.

Vi firade 50-årsjubileum under 2022. Detta firades med en trevlig fest där ett 60-tal medlemmar åt god mat och njöt av härliga bilder och minnen. Vindskyddet i Skärlövs hamn är nu klart. Vi har fågelmatning på fyra platser på södra Öland under vintern, vilket är väldigt uppskattat av både skådare och andra. Under våren och sommaren hade vi cirka åtta stycken guidningar med ganska bra med besökare. Ölands Ornitologiska Förening har också slutfört röjning av Södra Utmosen i Lenstad, med stor hjälp av Kalle Löfberg.

Här följer den jubileumsartikel om Ölands Ornitologiska förening som publicerades i *Vår Fågelvärld* nr 5 2022:

Spänstig 50-åring tuffar på
Ölands Ornitologiska Förening (ÖOF) bildades våren 1972 vid ett konstituerande möte på vandrarhemmet i Ås, Ottenby. Att den nya föreningens medlemmar var fågelinriktade märktes redan under det efterföljande styrelsemötet, vilket fick ajourneras en stund för att deltagarna skulle kunna kika på en härfågel vid närbelägna Sibyllas jaktstuga. Initiativet till föreningen togs av ett antal stockholmare med Staffan Roddebrand i spetsen. Det fanns ett behov av en öländsk fågelförening, då Öland innan dess ingått

i Östra Smålands Ornitologiska Förening. Den ornitologiska aktiviteten var inte hög på ön vid denna tid med endast ett litet antal bofasta skådare. Nu blev det en ändring på detta. ÖOF rivstartade med inventeringar av såväl halsbandsflugsnappare som skärfläcka och svarthakedopping. Resultaten presenterades i föreningens nystartade tidskrift *Calidris*. I denna presenterade även Ottenby fågelstation årliga rapporter, vilket har fortsatt under alla dessa 50 år. Olikt andra regionala fågelföreningar inom dåvarande Sveriges Ornitologiska Förening (numera BirdLife Sverige) knöts inte Ottenby fågelstation till ÖOF, utan har fortsatt att vara under BirdLife Sveriges paraply. Dock har samarbetet under alla dessa år fungerat mycket bra. ÖOF:s logga med en kärnsnäppa ritades av en då ung och lovande konstnär vid namn

Lars Jonsson, och den har vi behållit i alla år. Föreningens "storhetstid" var under 1900-talets två sista decennier, då antalet medlemmar var runt 1 500, och föreningen också var inblandad i många stora naturvårdsprojekt i Mittlandsskogen, Östra Ölands strandängar samt inte minst Beijershamn, där föreningen ett tag ägde en större besättning av Highland Cattle, vilka höll markerna öppna. Vidare fanns ett nära samarbete med Länsstyrelsen i Kalmar län. Under de senaste åren har föreningen haft mellan 650 och 700 medlemmar. Vi upplever ett litet medlemstapp de senaste åren, gissningsvis på grund av att pandemin har hämmat vår utåtriktade verksamhet. Om man bortser från dessa år så har föreningen varit mycket synlig på lokala evenemang så som marknader, skördefestivaler och andra aktiviteter i byarna

Vindskyddet i Skärlövs hamn. Foto: Anders Collin

runt om på Öland, främst södra delen, där vi pratat fåglar och sålt föreningsrelaterade artiklar. Utöver detta så arrangerar vi exkursioner och föredrag och vår ambition är att så småningom starta studiecirkel för dem med nyvunnet fågelintresse. Vad gäller exkursioner har de flesta ägt rum på södra och mellersta Öland, men med tanke på norra Ölands fantastiska, och kanske ibland lite bortglömda, fågelliv så hoppas vi kunna sprida exkursionerna i framtiden.

Möjligheterna för exkursioner är nästintill obegränsade på vår fantastiska fågel-ö – det enda som begränsar oss är exkursionsledare och antal deltagare på exkursionerna.

Under de senaste åren har vi upplevt det svårare att få tag i ledare och deltagare, särskilt den yngre generationen som så småningom kommer vara föreningens framtid. Hur förändrar vi det? Ja, det är något som föreningen behöver jobba vidare med. Utöver detta så samarbetar ÖOF, med naturum Ottenby, sedan mer än tio år i "Skådarskolan" med 5–6 möten per år. Från början var barnfamiljer en av huvudprioriteringarna, men dessvärre var det inte många som dök upp. Nu är fokus justerat till nya fågelentusiaster med stort intresse, men mindre kunskap. Vi har då olika teman som holkprojekt, vadare, rovfåglar och ringmärkning.

Mest populära är rovfåglar och ringmärkningar vid Ottenby fågelstation. En mycket stor del av föreningens resurser, både vad gäller antal engagerade personer och nedlagd tid, går åt till den regionala rapportkommittén (RrkÖl). Kommittén ser till att fågelrapporterna från Öland, som har rapporterats i

Artportalen, blir validerade och hålls i gott skick, så att de kan skickas vidare till Nationella rapportkommittén för den årliga sammanställningen i Fågelåret. Eftersom ön är välbesökt av skådare från hela landet, och de flesta av dem använder Artportalen som sin egen observationsbok, räknas antalet inlagda observationer i mångtusental. För Ölands del sammanställs också en egen årlig fågelrapport i *Calidris*.

Calidris är föreningens tidskrift och den utkommer med fyra nummer per år. Den har ett varierat och uppskattat innehåll där, som tidigare nämnts, fågelobservationerna från Öland presenteras i ett tjockt nummer. I övriga nummer står bland annat att läsa om föreningens åtaganden, inventeringsresultat, skyddsåtgärder och resultat för våra rödlistade arter som till exempel ängshök och rödspov, men också spännande berättelser om fågelupplevelser och mycket annat. I skrivande stund planerar föreningen att i samarbete med Länsstyrelsen och BirdLife Sverige göra en massiv inventeringsinsats i Mittlandsskogen, Sveriges största sammanhängande lövskogsområde utanför fjällvärlden. Området inventerades åren 1983–1986 och ska nu alltså inventeras igen, 40 år senare. Mittlandsskogen har genomgått stora förändringar med skogsbruk, igenväxning och en omfattande trädod av såväl alm som ask. Det ska bli mycket intressant att följa hur fågelfaunan har svarat på dessa förändringar.

ÖOF har nyligen ändrat i stadgarna och anslutit sig till det som kallas "Kedjan". Vi i

styrelsen är övertygade om att det blir ett lyft för föreningen tack vare ett ännu närmare samarbete med BirdLife Sverige. Redan idag har vi ett gott samarbete, till exempel vad gäller fågelskydd, ett område där kunskaperna varierar mellan de ideella regionalföreningarna, och över tid beroende på vilka som för tillfället är aktiva i styrelsearbetet. Här kan vi vända oss till BirdLife Sverige för råd. Då föreningens ekonomi är mycket god har vi de senaste åren kunnat ge ekonomiskt bidrag, bland annat till att restaurera våtmarker på Öland, till vindskydd i Degerhamns hamn och till ny utrustning till fotolabbet på Ottenby fågelstation, där många rariteter har gästade och kommer att gästa genom åren. Vi har även i egen regi byggt upp ett vindskydd i Skärlovns hamn för sträckskådning. Utöver detta har vi det senaste decenniet rott två stora bokprojekt i hamn. Ni har kanske bläddrat i tegelstenen Ölands fåglar och den lite mindre Ölands fågellokaler? Den förstnämnda är ett praktverk på 496 sidor om fåglarna, fågelskådarna och fågelforskningen på Öland. Den sistnämnda har varit en efterlängtat uppdaterad titel om de många fågellokaler som finns på vår ö. Många eldsjälar har bidragit till de båda böckerna, och har du inte bläddrat i dem så gör det!

Föreningen bildades 1972, vilket innebär att vi under det gångna året fyllde 50 år. Grattis till oss! Varmt välkommen till solens, vindarnas och fåglarnas ö!

Östra Smålands Ornitologiska Förening

2022 var ÖSOF:s 34:e verksamhetsår. Föreningen bildades i Oskarshamn i september 1988 och består av samtliga tio kommuner på fastlandet i Kalmar län. De fem lokalföreningarna inom ÖSOF:s verksamhetsområde binds samman med ÖSOF genom att samtliga ordförande, eller annan styrelsemedlem för dessa, sitter i ÖSOF:s styrelse. I ÖSOF:s upptagningsområde finns det cirka 480 BirdLifemedlemmar.

Engagemanget kring fågelskydd är större än någonsin. Lokalföreningarna och regionalföreningen bevakar allt ifrån vindkraftparksansökningar till avverkningsanmälningar. Det är många som avverkar skog utan att ta hänsyn till strandzoner, rödlistade arter eller den biologiska mångfalden över huvud taget. Det är alltid någon remiss som ska besvaras. Föreningens medlemmar deltar också i många olika inventeringsformer.

Fåglar i östra Småland, FiöSm, ges ut med tre nummer per år varav två är digitala och ett kommer i tryckt form till dem som önskar. Det första numret kom ut 1989.

KFV

Vilthjälpen i Oskarshamn fortsatte sin verksamhet med att rehabilitera fåglar och djur. De har cirka 150 olika fall per år och täcker hela Kalmar län. Under 2022 gjordes ett intagningsstopp under semesterveckorna då rehabiliterarna behövde en paus för att orka med att fortsätta verksamheten. Stoppet förlängdes en del på grund av sjukdom, men man tog emot de allvarligaste fallen. Mot slutet av året lämnades en lappuggla

Rehabiliterare Urban Rundström med lappuggla. Foto: Barbro Loborg

in från Vetlanda – den hade krockat med en glasvägg vid en padelbana, och fått en hjärn-skakning. Efter en vecka var den gamla ugglan redo att släppas ut igen (se bild).

Ringmärkning

Under året har det, liksom tidigare år, bedrivits omfattande ringmärkning i framför allt Västerviks och Oskarshamns kommuner.

Havsörn

Boplatskontroll sker i alla kända revir (maj–juni). Där det aktiva boet har identifierats görs boplatskontroll.

Berguv

De starkaste delpopulationerna finns inom det nordöstra kustområdet samt i inlandet vid bergsbranter i Hultsfreds kommun. Antalet aktiva revir var totalt 31, och detta antal tycks vara relativt konstant

genom åren. Däremot varierar häckningsframgången mycket från år till år, och detta antar vi beror främst på födotillgången under vinterhalvåret. Under 2022 ringmärktes 23 ungar vid elva lyckade häckningar.

Pilgrimsfalk

Pilgrimsfalk etablerade sig på nytt i ÖSOF:s rapportområde 2014 då ett par häckade i de nordöstra delarna av rapportområdet. Antalet revir har därefter ökat och 2022 fanns sju revir varav tre med lyckad häckning och ett med misslyckad häckning. Två av de övriga reviren övergavs på grund av att berguv återetablerade sig där och i det återstående reviret fanns endast en ensam falk. Vid de tre lyckade häckningarna ringmärktes totalt elva ungar.

Hornugglor

Ringmärkning av flyttande och övervintrande hornugglor har

pågått i Västervikstrakten sedan 2016. Sedan dess har totalt 409 hornugglor ringmärkts. Antalet hornugglor varierar kraftigt mellan åren beroende på tillgången av sorkar. År 2022 blev ett dåligt år i Västervikstrakten med endast 26 ringmärkta hornugglor.

Skräntärna

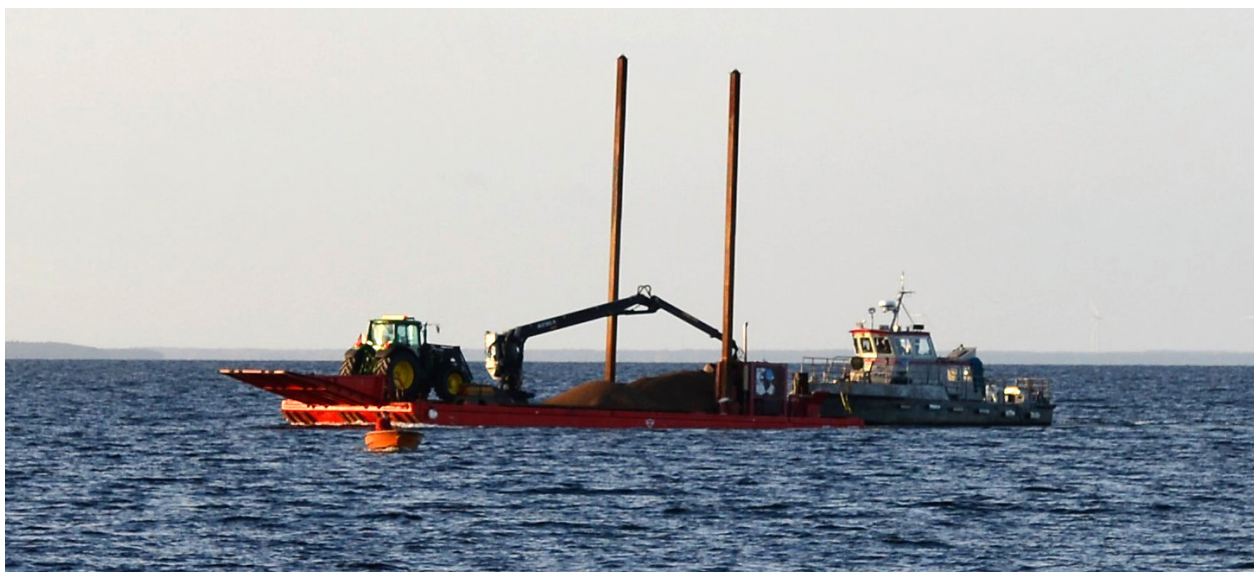
Ringmärkning av ungar i östra Smålands tre kolonier har fortsatt som tidigare år. Det sker även GPS-märkning. På en koloni har det varit kameraövervakning. Furökolonins ö i Oskarshamns kommun har i samarbete med Länsstyrelsen

grusats under hösten och vi ser fram emot att få se om tärnorna uppskattar åtgärden.

Göktyta

Studier av göktyta med ringmärkning har pågått i Västerviks kommun sedan 1999. I Västervik finns nu cirka 115 holkar. Antalet häckningar i holkarna 2022 var 17 och totalt blev 144 ungar ringmärkta.

Björn på Furön lotsar pråm för grusning till skräntärnor. Foto; Åke Nilsson

Ringmärkning av nattskärre, Misterhult Oskarshamns kommun. Foto Urban Rundström

Nattskärre

En omfattande ringmärkningsverksamhet bedrivs sedan många år. Under året som gick nymärktes 234 nattskärror och 51 kontroller av återfynd gjordes. Två av kontrollerna var externa från Utklippan och Torhamn, övriga var egna ringmärkta. Under 2020 inventerades ett område i Mönsterås kommun där Sveriges då största landbaserade vindkraftspark planerades och tanken var att det skulle göras om nu när verken är i drift. Tyvärr blev det inte så då sjukdom kom i vägen för att genomföra det. Innan verken uppfördes fanns det 127 spelande exemplar i det området.

Nationellt fågelskydd

BirdLife Sverige deltar varje år i fördelningen av medel från Alvins fond. Fonden delade 2022 ut 2,3 miljoner kronor till ett 50-tal projekt med inriktning på framförallt fåglar och naturvård.

BirdLife Sverige har erhållit medel ur fonden för Ungdomsläger 2022, IBA-kartläggning i Östersjön, Arbetsgruppsmöte för Jaktfalk, Ölandsvatten 2.0, myrspovsinventering inom projekt Arctic Flyways, samt Projekt Pilgrimsfalk. Flera regionala föreningar har också fått medel till ett antal fågelskyddsprojekt. Exempel på detta är Jaktfalk i Jämtland och Härjedalen, inventering av berggav i Blekinge, Uppland och Jämtland samt räkning av gäss i Närke. Andra projekt som fått stöd berör arter som pärluggla, hornuggla, vitryggig hackspett, backsvala, hussvala och kornsparv. BirdLife Sverige bidrar också direkt med ekonomiska medel till en rad olika projekt, både på nationell och regional nivå. Även Petra Lundbergs stiftelse stöttar flera av våra projekt.

BirdLife Sverige var en av stiftarna till Erik Rosenbergs Naturvårdsfond och har därmed också haft en plats i styrelsen för fonden. Under 50 år har ett årligt Naturvårdspris delats ut. Från och med 2022 har priset och fondens medel överlåtits till Närkes Ornitologiska Förening eftersom fonden har upphört och avregistrerats.

Gravänder, gräsänder och rödbena vid den restaurerade våtmarken Brokhål på nordöstra Öland. Foto: Tobias Berger

BirdLife Sverige sitter också i styrelsen för Svensk Våtmarksfond tillsammans med Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och representanter från näringslivet. Våtmarksfonden har under året gett ekonomiskt stöd på sammanlagt 155 000 kronor till restaurering av fyra våtmarker. Dessa är Gröndal i Strängnäs kommun, Öhn i Nyköpings kommun, Järpebo i Heby kommun samt Sikås i Strömsunds kommun.

BirdLife Sverige har engagerat sig i ett våtmarksprojekt i Småland. Det gäller den sänkta sjön Roten i Hylte kommun som är cirka 65 hektar stor. Den kan idag under normalvattenstånd närmast betraktas som en starrbevuxen mosse. Syftet med restaureringen är att öka den biologiska mångfalden i våtmarken genom reglering av vattenståndet. Initiativtagare till projektet är markägarna och projektet har fått LONA-bidrag, samt finansiering via BirdLife Sverige från Alvins fond. Under 2021 genomfördes fält- och höjdmätningar på markyta, i bottennivån i den sänkta sjön och i utloppskanalen. Under 2022 har beslut tagits om utförande av miljökonsekvens-

beskrivning (MKB) och fortsatt arbete under 2023.

BirdLife Sverige och Alvins fond har bidragit med medel till Sportfiskarnas projekt Ölandsvatten 2.0, som är en fortsättning på det lyckade projektet Ölandsvatten, där sex våtmarker i Borgholms kommun restaurerades. Restaureringarna har gynnat förekomsten av våtmarkslevande organismer, och inte minst simänder, sumphönan och vadare. Under 2022 fick Ölandsvatten 2.0 besked om att erhålla LONA-bidrag och därmed har arbetet påbörjats under hösten 2022 men kommer ta fart på allvar under 2023 med ytterligare restaureringar av öländska våtmarker.

Sedan våren 2022 stödjer BirdLife Sverige projekt Ängshök, och har gått in med en delfinansiering, främst för att kunna betala reseersättningar till volontärer. Vi är mycket glada över det fina samarbetet vi haft med projektledningen och Länsstyrelsen Kalmar under uppstarten av samarbetet. BirdLife Sveriges ambition är att fortsätta stödja projektet och att knyta samman landets olika ängshöksprojekt och få ett helhetsgrepp om populationen

och på sikt kunna samordna inventeringar och skyddsåtgärder. Under 2022 har fokus legat på Ölandspopulationen. Säsongen inleddes med ett stort antal observerade ängshökar, och initialt också ett stort antal parbildningar. Inom Länsstyrelsens försorg kunde 19 häckningar i vall/åkermark stängslas, och totalt noterades 46 flygga ungar på Öland.

På Öland sammanfaller första vallskörd, i slutet av maj, med att de flesta ängshökar lägger sitt första ägg. För att kunna skydda vallhäckarna från skördetröskorna pågår ett intensivt arbete från mitten av maj för att lokalisera par i åkermark. Bona behöver lokaliseras och stakas ut innan fälten slås. Ängshöshonan trycker hårt på boet och risken är uppenbar att boet förstörs. Men också att honan förolyckas av slätterkrossar med nio meter bredd, som idag är standard. Projektet med att skydda åkerhäckande ängshök med stängsel runt bon har pågått på Öland i cirka tio år. Ett 40-tal volontärer har de senaste åren inventerat samt stängslat och bevakat ängshöksbon från slutet av maj till början av augusti.

Projekt Arctic Flyways har gått in i fas II, där målet dels är att inhämta kunskap om de arktiska vadarnas migration, dels att se över områdesskyddet i kärnområdet Tavvavuoma. Under projektets första fas skedde besök och inventering i Tavvavuoma, ett väglöst område i Torne lappmark norr om Kiruna. Området kännetecknas av den unika naturtypen palsmyr och är en eftertraktad häckplats för vadare. Under juni 2022 anlände först Tom Arnbom, WWF och Nicklas Ahlberg, fotograf, för att dokumentera samt förbereda ett basecamp. En vecka senare

anlände BirdLife Sverige, WWF och forskargruppen CanMove från Lunds universitet samt inventerare från Ekologigruppen för att utföra arbete på plats i Tavvavuoma. Vi försåg brushonor och grönbenor med GPS-sändare, vilket gör att deras migration och lokala rörelser i området kan kartläggas. Utöver detta försågs ett antal blåhakar med ljusloggar. Resultaten från GPS-loggarna kommer samlas in under 2023. Det skedde även uppföljande inventeringar av de två mest fågelrika linjerna från 2021 för att säkerställa att 2021 inte var ett år som stack ut, men så var inte fallet – den stora art- och individförekomsten kunde bekräftas även under 2022. 48 arter noterades i samband med inventeringen, något färre jämfört med 2021 vilket sannolikt berodde på färre inventerade linjer, samt ett oväntat regnväder. De talrikaste arterna var ängspiplärka, fjällabb, brushane och grönben. Den höga fågelförekomsten i kombination med palsmyrarnas känslig-

het för klimatförändringar ger anledningar för att ytterligare stärka skyddet i området. Området har tidigare föreslagits som nationalpark, vilket är ett förslag som nu återupptagits. Från Alvins fond fick vi extra finansiering för att inventera myrspov i anslutande områden till Tavvavuoma, vilket också gav resultat som vi kan arbeta vidare med.

Idag har vi ett förhållandevis bra skydd för de viktigaste sjöfågelkolonierna, men ofta har vi sämre kunskap om var dessa fåglar födosöker. Med detta i åtanke och beaktande av den kommande omställningen till fossilfri energiutvinning som beräknas sätta upp ett stort antal vindkraftverk till havs, behövs mer information om vilka områden som sjöfåglar nyttjar. BirdLife Sverige, tillsammans med Petra Lundbergs stiftelse, har fortsatt finansierat kartläggning av marina IBA-områden (Important Bird Areas) i Östersjön. I första

Brushanar på spelplats i Tavvavuoma. Foto: Niclas Ahlberg

hand studeras skrântärna och andra måsfåglar, såsom silltrut (Östersjörasen fuscus) samt alkor, sillgrissla, tordmule och tobisgrissla. Gemensamt för dessa är att de är kolonihäckande arter som födosöker till havs långt från sina häckplatser. Samarbetet med forskare vid Lunds universitet (Susanne Åkesson, Centre for Animal Movement Research, CAnMov) och Yrkeshögskolan Novia i Finland (Patrik Byholm) har fortsatt. Under fortsättningen av detta projekt 2022 drabbades vi tyvärr av covid-19 och halva teamet insjuknade under den mest kritiska perioden i slutet av juni och blev sängliggande i tre veckor. Detta har tyvärr påverkat oss ordentligt och mycket av verksamheten med alkor är nu ett år försenad. Vi hoppas att kunna ta igen det kommande år. Arbetet har genomfört på 10 av drygt 20 tänkta platser. Datinhämtningen är klar på cirka sex platser. Bearbetning av data

är påbörjad och sex IBA-områden är uppdaterade och/eller utvidgade: Björns skärgård, Gräsö skärgård, Stockholms yttre skärgård, Torö – Gunnarsstenarna, Strandstuviken och Bråvikens yttre skärgård. Vi har tyvärr inte heller hunnit med att uppdatera några ytterligare marina IBA. De nya områdena är nu också godkända av BirdLife Europe. Datinhämtning till kartläggningar sker via att fästa GPS-loggar på fåglar i de kolonier som studeras. Under 2022 försågs 46 skrântärnor, 38 silltrutar, 5 gråtrutar, 1 tordmule, 9 sillgrisslor och 8 tobisgrisslor med GPS-loggar. Projektet har nu publicerat ett antal artiklar, främst om skrântärna, i vetenskapliga tidskrifter. Studierna med GPS kombineras på vissa områden med båtinventeringar vintertid.

2022 blev också året när våra utpekade marina IBA-områden föranledde och genererade en

genomgång och uppdatering av marina/kustnära Natura 2000-/ Special Protection Areas (SPA)-områden. EU-kommisionen gav helt enkelt Sverige en läxa att se till att landets SPA-områden utökas enligt våra IBA-områden. Ett slutgiltigt förslag från Naturvårdsverket ligger i skrivande stund hos Naturvårdsverket för beredning till vår regering och vi får återkomma med utfallet i nästa års verksamhetsberättelse. Klart står att respektive länsstyrelse har gjort ett bra jobb och i de flesta fallen har de föreslagna nya SPA-områdena fått större areal än de IBA-områden som vi givit dem som underlag.

Projekt Skrântärna löper på inom BirdLife Sverige och har gjort så sedan 1984. 2022 blev återigen ett framgångsrikt år för skrântärnorna i Sverige. Det mångåriga arbetet inom Projekt Skrântärna har gett resultat och häckningsframgången har

Projekt Skrântärna har löpt på inom BirdLife Sverige sedan 1984! Foto: Ulrik Lötberg.

ökat för arten. Vi ser nu frukterna av det mångåriga arbetet: den svenska populationen är uppe i nästan 800 par (782 par) och populationen närmar sig de nivåer som observerades i mitten/slutet av 1970-talet, innan den stora minskningen under 1980-talet. Redan förra året sågs mycket goda resultat, men Projekt Skräntärna gläds i år åt att denna nivå verkar befast. Projektets arbete med att minska predationen i kolonierna har lyckats och vi ser från 2022 stabilisering på det nya högre antalet häckande par brett över i stort sett samtliga av landets kolonier. I synnerhet på Gotland har det varit en stor ökning. De flesta av landets kolonier lyckades väl i sina häckningar, med egentligen bara två undantag; den stora kolonin i Norduppland där över 100 av 200 bon blev plundrade av havsörn och landets nordligaste koloni utanför Luleå, där i stort sett ingen unge blev flygg.

Projekt Skräntärna har tillsammans med länsstyrelsernas Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter i många år arbetat med att minska predationen i kolonierna, vilket på vissa platser fortfarande är ett problem, främst från havsörn. På senare tid har vi också underlättat för tärnorna genom att restaurera häckningsplatser där vi återuppbyggt grusbankar och tagit bort kraftigare vegetation. Det tar minst fyra år för en tärna att bli häckningsmogen så den ökning vi nu ser är till stor del en effekt av arbete som utfördes 2015–2018. Under 2022 har det inom ramen för ÅGP utförts grusrestaureringar på Oskarshamnskolonin, kolonierna i Bråvikens mynning och på den stora kolonin i Norduppland. Det ska bli spännande att följa vad som händer på dessa kolonier framöver.

2022 blev det 29:e verksamhetsåret för Projekt Lom. Projektet initierades mot bakgrund av att vi tillsammans med Finland och Norge har ett internationellt ansvar för de båda lomarterna, i kombination med farhågor för en låg ungpåproduktion och komplex hotbild. Årliga bedömningar av häckningsutfallet utgör kärnan i verksamheten. Huvuddelen av underlaget kommer från ett nätverk som på frivillig basis bevakar häckningsplatser för storlom eller smålom runt om i landet. 2022 medverkade ungefär 190 personer, det vill säga en uppslutning på samma nivå som de närmast föregående åren. Insatsen kompletteras med en avstämning av rapporteringen till Artportalen av lommar på tänkbara häckningsplatser.

Fram till för några år sedan gjorde vi en ganska positiv bedömning av storlommens status. Men under senare år har den bilden tyvärr förändrats. Vi har noterat ett försämrat häckningsresultat i Götaland och Svealand, och i landets sydöstra delar bedömer vi att

ungproduktionen under de senaste tolv åren knappast har varit tillräcklig för att kompensera för den årliga dödligheten. Parallellt pekar resultat från Svensk Fågeltaxering på en populationsminskning under senare år. En varningssignal är att andelen ungpåproduktion med två ungar har minskat över tid. Lommarna lägger oftast två ägg som kläcks med några dagars mellanrum. Det innebär att den först kläckta ungen får ett försprång, och det händer att den tar för sig vid matningstillfällena på bekostnad av sitt syskon. Den minskade andelen ungpåproduktion med två ungar kan alltså vara en indikation på att det har blivit allt tuffare för föräldrarna att hitta fisk. Det finns ett tidsmässigt samband mellan att vattnet i många sjöar har blivit mer brunfärgat under de senaste årtiondena, med sämre siktförhållanden och försvårat födosök för föräldrafågeln som följd. Den så kallade brunifieringen bedöms vara en kombinerad effekt av bland annat klimatpåverkan och ändrad markanvändning med ökade arealer av barrskog i tillrinningsområdena. Trender i lommens häckningsutfall kan

alltså indikera en miljöpåverkan av stora dimensioner. För smålommen är situationen fortsatt bekymmersam, med en låg ungproduktion i landets södra och mellersta delar i kombination med långsiktigt vikande trender i häckningsresultatet i hela landet. Ett glädjande undantag är att 2022 blev det andra året i följd med ett bra utfall i Norrland. Bopredation tycks var ett bekymmer, och de senaste åren har några medarbetare i Projekt Lom haft ett antal smålomsbon under kameratebevakning – med syftet att få bättre kunskap och underlag för eventuella åtgärder. Preliminära resultat bekräftar att predation är en viktig orsak till avbrutna häckningar.

Under 2022 hittades totalt 32 lyckade häckningar av jaktfalk i hela Sveriges fjällkedja, vilket är en uppgång mot 2021 då det bara hittades 19 lyckade häckningar. I Jämtlands län blev det ett toppår. Ideella ornitologer från Projekt Jaktfalk och länsstyrelsen kontrollerade 52 kända jaktfalkterritorier i Jämtlands- och Härjedalsfjällen. Av dessa var 22 besatta av jaktfalk, och minst 17 par lyckades med häckningen och fick sammanlagt 49 ungar. Så många lyckade häckningar har det inte varit i länet sedan 2011, då det var lämmelår i Jämtland! Den goda smågnagarförekomsten kan ha gynnat jaktfalken både som föda och genom att andra predatorer lämnat fler ripor i fred. Ripor är trots allt den allra viktigaste födan för jaktfalken. Siffrorna för årets häckningsresultat var troligen ännu högre än redovisat, eftersom helikopterkontrollen blev försenad på grund av dåligt väder och jaktfalkarna häckade ovanligt tidigt i år. För fyra påbörjade häckningar kunde inte ungarna räknas då de redan hade lämnat sina boplatser. Projekt jaktfalk

Nyss flygga jaktfalksungar i Jämtland. Foto: Ulla Falkdalen

stöttas av Alvins fond.

I Västerbotten och Norrbotten gick det inte lika bra. I Västerbotten kunde 39 av 52 revir kontrolleras. Endast åtta besatta revir noterades och i tre av dem blev det häckning, men bara en unge i varje bo. Orsaken till att man inte kunde kontrollera alla revir var att man bara fick tillgång till en liten helikopter som var väldigt känslig för vind och det blev tyvärr väldigt stark vind under flygningen. Inventeringarna av rovfåglar i Norrbotten stöttas av LKAB, då flera rovfågelhäckningar sker på gruvbolagets mark. I Norrbotten kontrollerades 50 revir och det hittades elva lyckade häckningar med totalt 28 ungar. I Sarek/Padjelanta hittades en enda lyckad häckning, vilket är extremt dåligt för detta område. Klimatfaktorer med mycket oväder antas ha inverkat på jaktfalkarnas dåliga häckningsresultat i nationalparksblocket och kanske även brist på korpbon. I det kända jaktfalkreviret i Njupeskar i Dalarna blev det under 2022 ingen häckning på den

ursprungliga platsen i klippbranten. Jaktfalkarna hade överraskande valt att häcka i ett kråkbo i en ranglig gran i stället, och två ungar rapporterades från boet. Den 12 juni såg fågelskådare att båda ungarna satte sig på ena kanten av boet och började flaxa med vingarna, varvid boet och ungarna rasade ned! Efter kontakt med personalen på Naturum Fulufjäll larmades Alf Nordin som åkte dit och hittade två ganska stora ungar på marken. Han fann även en liten död unge under boet som måste ha ramlat ned tidigare. En låda fylld med mossor ordnades för att sätta de båda ungarna i. Tydligt gick det bra för ungarna, för de hördes senare under sommaren titta upp emot fjällkanten.

Under verksamhetsåret har arbetsgruppen Pilgrimsfalk Sverige fortsatt sitt arbete med syfte att säkra fortsatt uppföljning av den svenska populationen av pilgrimsfalk, samt stärka samarbetet mellan de lokala ideella grupperna. Projekt pilgrimsfalk/Pilgrimsfalk

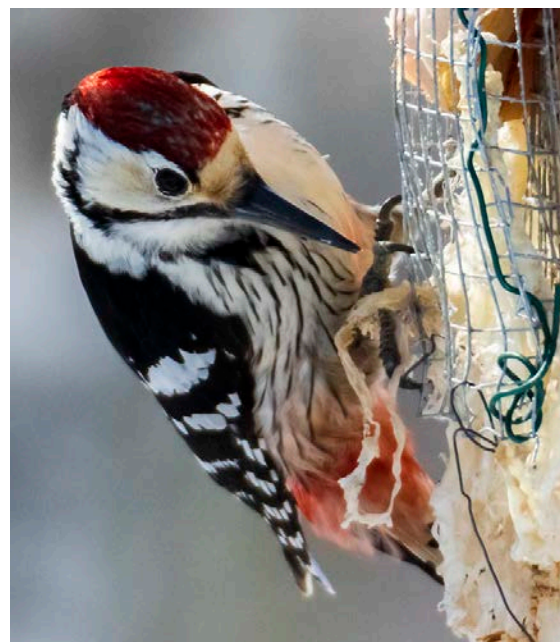
Sverige firade 50-årsjubileum under hösten 2022. Berättelsen om pilgrimsfalken under de senaste 50 åren – från nästan utrotad i vårt land och nu på väg mot 600 häckande par – är en framgångssaga. Tack vare detta fantastiska arbete finns pilgrimsfalken i stort sett i alla Sveriges landskap och projektet är en av de mest lyckade naturvårdsinsatserna någonsin i Sverige. Ett 50-tal deltagare samlades på Nordens Ark i Bohuslän den 15–16 oktober. Deltagarna välkomnades av representanter för de organisationer som varit drivande under projektets senare år – Lotta Berg, ordförande på BirdLife Sverige, Naturskyddsföreningens generaldirektör Karin Lexén samt två representanter från Nordens Ark. Bevarandearbetet har varit en stor samarbetsinsats mellan ovan nämnda organisationer och Göteborgs Ornitologiska Förening med Fågelcentralen. Det hela firades med en jubileumsmiddag, där deltagarna under helgen tog del av tillbakablickar från projektets arbete som startade 1972, hur arbetet fortskrider i våra nordiska grannländer och hur arbetet kan komma att se ut framöver när vi möter effekter av klimatförändringar och exploatering.

Övervakningen av pilgrimsfalkpopulationen har utförts enligt plan under 2022, med inventering och ringmärkning av ett stort antal entusiaster. Falkpopulationen i Sverige är fortfarande stabil trots att 2021 och 2022 visade på vikande häckningsframgång generellt i hela Sverige. Nästan en halvering av antalet ringmärkta ungar observerades under de senaste åren. Svealand och södra Norrland visar under 2022 på minskat antal lyckade häckningar samt mindre kullstorlekar. Orsaken till detta är inte helt klarlagt

men troligtvis är det väderförhållanden i ägglägnings- och kläckningsstadiet samt efterverkningar av fågelinfluensan (HPAI/H5N8) som drabbat falcken. I Mellansverige noterades till exempel att de häckningslokaler som låg mot väst misslyckades med häckningen eller hade små ungar vid ringmärkning som förmodligen berodde på omlägningskullar. Lokaler som var vända mot öster hade i stort sett normal häckning både vad gäller tidpunkt och antal kläckta ungar. Vi har tydliga tecken på en återhämtning av populationen då nya unga friska falkar anslutit, samt en förhoppning att fågelinfluensan klingar av. Lyckligtvis är populationen så pass stabil idag att vi har goda förhoppningar att effekten av fågelinfluensan inte drastiskt kommer påverka populationen.

BirdLife Sveriges projekt Vitryggig hackspett Norrland har under 2022 arbetat framgångsrikt, med finansiering från Petra Lundbergs stiftelse och Strangells stiftelse. Under 2015 och 2019 fick Norr- och Västerbotten ett välkommet inflöde av vitryggiga hackspettar öster-

ifrån. Det har gett ett genetiskt tillskott och nytt hopp om att arten kan växa sig stabil i norra Sverige. Med hjälp av matningar och teknisk utrustning såsom ljudboxar och viltkameror har arbetet effektiviserats, och fler vitryggar har kunnat lokaliseras. Av totalt 19 observerade vitryggar under 2022 är åtta hannar, sju honor, två juvenila (ungarna) och två obestämda i Norrbotten. Vitryggarna har syns till i fem kommuner i Norrbotten. Ett mycket glädjande besked kom under maj månad från Norrbotten, då ett ruvningsbyte observerades. Detta var den första konstaterade häckningen av vitryggiga hackspettar i Norrbotten på tolv år. Västerbotten hade i våras åtta par och fem lyckade häckningar. Samarbete med vitryggig hackspett sker med länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten och med de regionala ornitologiska föreningarna. Vi har under 2022 också fört en aktiv dialog med ansvarig länsstyrelse för uppdatering och framtagande av ett nytt nationellt åtgärdsprogram för Vitryggig hackspett, ett arbete som fortlöper under 2023.

Paret vitryggig hackspett som häckade i Norrbotten 2022. Foto: Berth-Ove Lindström

I Skåne drivs Projekt Remiz, där avsikten är att studera boplatssval och partnerval hos pungmesar. Pungmesen fortsätter att minska och förekomsten är nu den sämsta sedan 1970-talet. Information från Nederländerna, Danmark och Tyskland visar på likartade trender. Detta innebär också att möjligheten för påspädning söderifrån blir allt sämre och tyvärr är risken stor att vi snart förlorar pungmesen som svensk häckfågel. Projektets partnervalobservationer visar att det verkar finnas individuella häckningsstrategier hos paren, och att frågan om vem som ska ruva verkar vara förhållandevis komplex. I sydvästra Skåne observerades fyra hannar och tre honor. Endast två häckningar lyckades med nio ungar som resultat medan tre häckningsförsök misslyckades på grund av predation. Någon eller några ungar kan ha överlevt då predationen skedde runt det datum då ungarna skulle bli flygga. I nordöstra Skåne observerades fyra hannar och två honor. Två lyckade häckningar konstaterades – en honruvad och en hanruvad. I det ena boet kom fem ungar på vingarna medan vi på grund av boets belägenhet inte säkert kunde fastställa antalet ungar i det andra.

Intrycket av en besvärlig häckningssäsong förstärktes under hösten. Löddesnäs har under senare år varit en pålitlig lokal under den tidiga hösten men i år gjordes bara tillfälliga observationer och inga fåglar kunde fångas. I Foteviken kunde en adult hanne och en ungfågel ringmärkas men även här var

Olof Persson (till vänster) och Mats Johannessson märker och fotograferar ung pungmes inom Projekt Remiz. Foto: Peter Öhrström

förekomsten sporadisk. I Flommen på Falsterbohalvön gjordes bara enstaka observationer. Notabelt är också att inga av projektets fåglar observerades vilket var i stark kontrast till hösten 2021. Några kontroller av våra märkta fåglar under höstflyttningen i Västeuropa har i skrivande stund ännu inte rapporterats. Detta är en stor skillnad i förhållande till föregående år då sammanlagt fyra individer observerades på olika platser under oktober och november. Att bopredation är ett problem för våra fåglar är tydligt, men det finns ytterligare en faktor

som kan spela roll, nämligen en över tiden minskande kullstorlek, vilket observerats hos skånefåglarna.

Myndigheter som Skogsstyrelsen har ett mycket stort ansvar för att värna livsmiljöer för hotade arter, i enlighet med artskyddsförordningen. BirdLife Sverige använder sedan april 2022 en habitatmodell för tretåig hackspett som ett förebyggande underlag, i samband med avverkningsanmälningar av skog, för att säkerställa skydd av livsmiljöer för arten. Utvecklingen av modellen drevs som ett projekt inom föreningen under 2022. Modellen är framtagen av de främsta experterna på området och har förfinats ytterligare genom arti-

ficiell intelligens-bearbetning. Ett förebyggande system som dessa modeller utgör är dock inte hundra procentigt, men det är det bästa förebyggande underlaget som finns för arten. Vi menar att denna expertmodell, särskilt anpassad för den tretåiga hackspettens habitatkrav, gör att inventering och/eller artskyddsbeslut är särskilt påkallat när avverkningsanmälningar träffar områden som modellen pekar ut. Tretåig hackspett har visat sig vara en lämplig paraplyart (en art vars habitatkrav rymmer många andra arters habitatkrav) eftersom den har relativt specifika habitatkrav som omfattar äldre naturskogsartade skogar. En GIS-baserad habitatmodell som utgår ifrån den kunskap som finns om den tretåiga hackspettens habitatkrav ger en bild av var i landskapet det fortfarande finns förutsättningar för arten och därmed också för andra arter som trivs i samma typ av skog. Utifrån detta erhålls en bild av skogens gröna infrastruktur som ger förutsättning för långsiktig ekologisk landskapsplanering av skogslandskapet. Föreningen har haft flera möten med Skogsstyrelsen, Sveaskog, SCA, Holmen och Stora Enso (varav hittills Sveaskog och SCA redan valt att införliva habitatmodellen i sina respektive planeringsunderlag). Mer om modellen kommer under 2023, till exempel i Vår Fågelvärld.

BirdLife Sverige har under 2022 deltagit i en handfull olika regeringsuppdrag inom naturskydd och skogsbruk, främst med inriktning på artskydd, formellt skydd av skog, digitala kunskapsunderlag samt hyggesfritt skogsbruk. Skogsstyrelsen skapade starka reaktioner inom skogsnäring och markägarorganisationer genom utspel om en "nyordning" som gick ut på att myndigheten

hävdade att gällande rättspraxis kräver att ALLA fåglar måste inventeras för att avverkningsanmälningar ska kunna godkännas. BirdLife Sverige bestred Skogsstyrelsens uppfattning i ett flertal debattartiklar med stort genomslag. Skogsstyrelsen presenterade sedermera en gemensam tolkning tillsammans med Naturvårdsverket, vilken låg mycket närmare våra ståndpunkter och inspel.

BirdLife Sverige är fortsatt representerade i flera av Skogsstyrelsens regionala sektorsråd, liksom det nationella sektorsrådet för skogsfrågor. Föreningen är också fortsatt representerad i målbildsarbetet för god miljöhänsyn i skogen, vilket är ett samverkansprojekt mellan myndigheter, skogsnäring och ideella organisationer. Sedan slutet av 2022 ingår BirdLife och Naturskyddsföreningen även i styrgruppen för målbildsarbetet. Vi har under året också haft enskilda sektorsdialoger med Skogsstyrelsen samt möten med Sveaskog i olika frågor som berör skogens fåglar. Föreningen har under 2022 lämnat in förslag på revidering och skärpning av Skogsstyrelsens artvisa vägledningar som finns för tretåig hackspett, mindre hackspett, järpe, talltita, entita samt lappmes.

BirdLife Sverige har svarat på ett antal remisser, lämnat yttranden och överklagat beslut gällande bland annat skog (43), vindkraftsanläggningar (53), solcellsanläggningar (9), havsmiljöplanering (2), miljöprovning (1), jakt (4), bostadsbyggnation (1), vägbyggnation (1), stentäkter (1), algodling (1), restaureringsförordningen (1), biologisk mångfald (1) och Miljömålsrådet (1). Officiella brev har riktats till regeringen angående artskydd, vindkraft, energiproduktion och restaureringslagen (2).

FSC-gruppen inom BirdLife Sverige

Under året har efterlevnaden av den nya standarden stått i centrum för arbetet. Regelbundna uppföljningsmöten har genomförts med samtliga certifieringsorgan.

Miljökammaren (BirdLife Sverige och WWF) har utvecklat klagomålssystemet genom att överklaga ärenden till FSC:s högsta

organ, Assurance Services International (ASI). Flera regionala skogsgrupper har erhållit stöd från miljökammaren, inte minst genom att klagomål från dem följts upp i systemet. Mängden klagomål har resulterat i att ASI beslutat att göra en särskild utredning av FSC i Sverige.

Efter djupa, känsllosamma diskussioner lyckades miljökammaren försvara nyckelbiotopssystemet som nu finns kvar opåverkat trots skogssidans, politikernas och myndigheters försök att fasa ut begreppet.

Tretåig hackspett är en lämplig paraplyart eftersom den har relativt specifika habitatkrav som omfattar äldre naturskogsartade skogar.

Sveriges fåglar

Statusrapporten *Sveriges fåglar* gavs ut för fjärde året. Upplagan för 2021 gav en översiktlig bild för samtliga av landets närmare 260 häckande fågelarter och fokuserade där utöver på situationen i jordbrukslandskapet. Publikationen lanserades digitalt i januari 2022. I slutet av året färdigställdes en ny upplaga, med fokus på fjällvärlden, för att lanseras i januari 2023.

Fågelåret

Boken producerades för 30:e året, och med den årgången tackade även redaktörerna P-G Bentz och Anders Wirdheim för sig. Som vanligt innehöll denna årsbok rapporter från Svensk Fågeltaxering, Ringmärkningscentralen, Raritetskommittén, Nationella rapportkommittén och landets fågelstationer. I särskilda artiklar belystes tajgablåstjärtens invandring till norra Sverige, ängshökens läge på Öland och de omfattande utbrott av fågelinfluensa som inträffat de senaste två åren.

Innehåll

- 3 Hur går det för Sveriges fåglar?
- 4 Talrika och vitt spridda häckande arter
- 10 Ovanliga och lokalt häckande arter
- 15 Långa serier av inventeringar av fjällens fåglar
- 19 Klimatförändringarna påtagliga i fjällvärlden
- 23 Lämlar och ripor viktiga i fjällens ekologi
- 26 Uppåt och nedåt för fjällens rovfåglar
- 29 Fjällskogarna viktiga – men framtiden osäker
- 32 Tåvvavuorna – den svenska tundran
- 34 Inventera mera!
- 35 Vilka är vi?
- 36 Dubbelbeckasinen

Fågelårets redaktörer, Anders Wirdheim och P-G Bentz –
stort tack för er insats med Fågelåret under alla dessa år!

Anders Wirdheim. Foto: Troligen en selfie

P-G Bentz. Foto: Björn Malmhagen

Internationellt fågelskydd

Inom BirdLife Europe and Central Asia pågår ständigt ett aktivt samarbete mellan de nationella föreningarna och den stab som framförallt jobbar gentemot myndigheter och beslutsfattare i Bryssel. För koordinering inom de olika ämnesområdena har BirdLife skapat arbetsgrupper. BirdLife Sverige deltar aktivt i de som behandlar marina ekosystem (Marine Task Force), jordbruk (Agricultural Task Force) samt naturvård i stort (Nature

Task Force). Interaktivt med dessa finns arbetsgrupper som jobbar med policyfrågor och kommunikation, vilka vi också har täta kontakter med. Nya grupper som bildats under 2022 fokuserar på skog och restaurering av natur. Exempel på frågor som diskuteras är BirdLife Internationals globala tioårsstrategi, förbud mot blyammunition (för jakt), EU:s strategier för energiomställning, skog och biologisk

mångfald, livsmedelsproduktion och miljöomställning av jordbruket samt restaureringsförordningen. BirdLife Sverige kommer att ha en mycket aktiv roll, inte minst när det gäller sistnämnda förordning, under Sveriges ordförandeskap i ministerrådet första halvåret 2023. Under året har BirdLife Sverige deltagit vid flera internationella möten och seminarier, bland annat vid BirdLife Internationals 100-årsjubileum.

© Wild Wonders of Europe / Widstrand / WWF

BirdLife Sverige stödjer The Nigerian Bird Atlas Project, NiBAP ett projekt som drivs av A.P. Leventis Ornithological Research Institute (APLORI), beläget i Jos i centrala Nigeria. Projektet var det första i sitt slag i Västafrika när det startades för sju år sedan. I samarbete med systerprojekt har vi under 2022 startat African Bird Atlas Project och introducerat "BirdAtlas"-konceptet till Cameroon, Gambia, Ghana, Liberia, Rwanda, Sierra Leone och Uganda.

Atlasprojekt är en av den afrikanska ornitologins största angelägenheter. Avsaknaden av utbredningsdata för fåglar utgör ett hinder för både forskning och naturvård, och är också mycket efterfrågat inom den europeiska ornitologin, för att vi ska få kunskap om vart de fåglar som tillbringar den nordliga vintern i Afrika tar vägen. Förutom klimatförändringarna har utvecklingen i Afrika, och särskilt förlusten av naturlig vegetation till följd av det expanderande jordbruket, haft stora effekter på flyttfåglarnas utbredning och på tidpunkten för deras flyttning. Med tanke på behoven av forskning och bevarande i det afrikansk-eurasiska flyttnings-systemet för fåglar, kommer stora delar informationsbristen att täckas av ett atlasprojekt i

kontinental skala.

NiBAP syftar till att kartlägga utbredningen av fåglar i Nigeria och i möjligaste mån beskriva deras status. Arbetet utförs till stor del av volontärer, av vad som på engelska populärt benämns "Citizen Scientists" – frivilliga som är angelägna om att bidra till fågelskydd genom att gå ut i fält och sedan skicka in sina observationer till projektet. Genom att slå samman insatser från allmänheten, fågelskådare och forskare, kommer vi genom den nigerianska fågelatlasen för första gången i detalj att kunna få reda på de olika arternas utbredning och också deras förändring över tid. Detta kommer att vara ett kraftfullt verktyg för bevarande av fåglar och deras miljö. Vidare kommer det att hjälpa oss att få en bättre förståelse för hur arternas utbredningsområde förändras till följd av klimatförändring och mänsklig påverkan.

Hittills har vi etablerat ungefär 30 fågelklubbar runtom i Nigeria och antalet klubbar och fågelskådare i landet växer stadigt. Vi kan nu räkna antalet fågelskådare i Nigeria till närmare tusentalet! De nu över 130 studenter som lämnat APLORI med en Master i Naturvårdsbiologi, och mycket goda kunskaper om fåglar som spelar

och har spelat, en nyckelroll i att göra detta projekt till en framgång.

I Nigeria har projektet bidragit till att vi observerat 850 arter av de cirka 920 som finns i landet. Bland annat har vi konstaterat att gråsparven är väl spridd i norra Nigeria nu efter att vi hittade den första häckningen 2002. Vi har också konstaterat en tydlig trend att många fågelarter med hemvist i de torra savannerna i norr har spridit sig söderut jämfört vad man kände till förut. Anledningen till detta är troligen att landskapet öppnats upp på grund av att den naturliga vegetationen huggits ner och ersatts av jordbruksmark. Detta gäller också våra flyttfåglar, till exempel törnsångare som nu övervintrar betydligt längre söderut än för bara 30–40 år sedan. För törnsångare och många andra betyder detta att flygsträckan tillbaka mot Europa över ofruktbar mark har blivit betydligt längre.

Projektet African Bird Atlas kommer att kunna utgöra ett mycket betydelsefullt verktyg för att tillgodose ornitologins informationsbehov i både Afrika och Europa. Om de nigerianska och kenyanska erfarenheterna kan upprepas på andra håll, så kommer projektets största effekt att vara att utveckla en entusiasm för fåglar och en passion för biologisk mångfald på gräsrotsnivå i en omfattning som aldrig tidigare skådats i Afrika.

Den kanske mest spännande aspekten av atlasprojekten i både Nigeria och Kenya har varit utvecklingen av nya modeller för medborgarforskning.

Sydlig kärrsnäppa med fyren Långe Jan i bakgrunden. Ottenby maj 2022. Foto: Mattias Ullman

Sydlig kärrsnäppa

En av många hotade fåglar i Sverige är den sydliga kärrsnäppan. För mindre än 100 år sedan fanns minst 1 000 häckande par. Idag har beståndet minskat till endast cirka 65 par, och på senare år har den helt försvunnit som häckfågel i Halland och troligen även på Gotland. Den återfinns som häckfågel på Ölands strandängar och i Foteviken i Skåne. Den negativa utvecklingen kommer BirdLife Sverige och Nordens Ark tillsammans att försöka ändra på, genom vår organisations största projekt hittills.

Efter en över ett år lång ansökningsprocess till Postkodlotteriet, där projektledarna för respektive organisation har samarbetat och haft planeringsmöten med myndigheter, forskare och kärrsnäppeexperter både i Sverige och utomlands, fick vi i mars med buller och bång ett överraskningsbesök av Postkodlotteriet och vår partner Nordens Ark. På guldchecken stod att våra organisationer beviljats 13,2 miljoner kronor för ett så kallat Drömprojekt, och projektet En sista utväg för den sydliga kärrsnäppan drog igång.

Den sydliga kärrsnäppan trivs i

Sydlig kärrsnäppa, hane i Foteviken april 2021. Foto: Mattias Ullman

våtmarker och på strandängar, vilka är områden som håller på att försvinna på grund av både torrläggning och odling. På flera platser är predatorer på ägg och ungar ett problem både för sydlig kärrsnäppa och för andra vadare. För att öka fågelbeståndet kommer projektet att arbeta på flera fronter för att adressera de hot som arten möter. Projektet har fyra huvudinriktningar: populationsövervakning, åtgärder i fält, utsättning och avel samt

kommunikation. Fältarbetet inleddes under våren med fokus på Ottenbyområdet på Öland, som är den sydliga kärrsnäppans starkaste fäste i Sverige. Efter en vår med ett något senare betespåsläpp i kombination med en minskad grävlingstam i området var häckningsframgången mycket god med betydligt färre prederade bon än föregående år. Tio flygga ungar observerades, men troligen var det fler. Det innebär att vi har en liten men stabil population att arbeta med under kommande år. Det vilda beståndet av sydliga kärrsnäppor kommer på sikt att förstärkas med fåglar som är kläckta och uppfödda på Nordens Ark. När ungarna växt till sig släpps de ut på lämpliga platser i det fria, ett arbete som kommer utföras längre fram i projektet. Inom projektet har vi under året haft flera planeringsmöten för kommande åtgärder och i BirdLife Sverige välkomnar vi vår nya kollega Mattias Ullman som projektledare.

BirdLife Sverige, Niclas och Mia. Nordens Ark, Mats, Emma och Dick. Postkodlotteriet, Putte. Foto: Magnus Hellström

Ottenby fågelstation

Verksamhetens grundpelare – ringmärkning, uppdragsforskning, inventeringar och det utåtriktade arbetet mot besökande turister och fågelskådare – dominerade arbetsuppgifterna under året.

Totalt ringmärktes 22 731 fåglar av 114 arter varav 21 596 fångades inom ramen för den standardiserade verksamheten. Det är 19 procent över medelvärdet och förklaras främst av en riklig fångst av höstflyttande vadare (120 procent över medel). Även vårfångsten i fyrträdgården (8 procent över medel) var god medan hösten i fyrträdgården

var betydligt magrare (13 procent under medel).

Revirkarteringar skedde i provrutan i Mellersta lunden för 51:a året i rad och bland övriga inventeringar kan nämnas kläckningsframgång hos häckande vadare, standardrutten i Grönhögen samt de regelbundna räkningarna av rastande vadare i Sandviksområdet. Fågelstationen ansvarade även detta år för uppföljningsarbeten inom ett projekt där gröNFLäckig padda återintroducerats i Ottenbyområdet. Uppdraget koordineras från Länsstyrelsen i Kalmar län.

Fyra vetenskapliga publikationer gick i tryck under året: en artikel rörande större strandpiparens flyttningsekologi; en analys av småsnäppans passage förbi Ottenby; ett arbete där genetiken hos influensavirus av subtypen H4 insamlade från gräsänder vid Ottenby analyserades och slutligen en artikel som diskuterade tajgasångaren som modellart för att förstå mekanismer kring felnavigering och dess potential för tillkomsten av nya flyttvägar. Bland de pågående studierna kan nämnas fortsatta arbeten med den större strandpiparens flyttningsekologi, ett omfattande fästingprojekt riktat

Ottenby fågelstations fina ungdomar. Fr v. Ulysse Reverre, Markus Qvarfordh, Julia Hagström, Ebba Adolfsson och Malva Rohman. Foto: Ottenby fågelstation

Sibirisk piprlärka. Foto: Ottenby fågelstation.

mot koltrastar, könsbestämning av hornuggla, art-, ras- och könsbestämning hos "rödsångare" fångade på Capri liksom det nationella fågelstationsprojektet rörande tajgasångarens förändrade uppträdande i landet. Under våren påbörjades också ett projekt där vi vill titta närmare på rosenfinkens vinterruggning. Rosenfinkarna infångades på olika platser på södra Öland och insamlade fjäderprover ska analyseras med avseende på stabila isotoper.

Det hör inte till vanligheterna att Ottenbyområdet begåvas med nya häckfågelarter, men under 2022 konstaterades våra första häckningar av både kornsparv och röd glada. Vi välkomnar dessa samtidigt som vi också

under 2022
konstaterades
våra första
häckningar
av både
kornsparv och
röd glada.

konstaterar att både kornknarr och svärta försvunnit från samma lista. Och på samma tema kan nämnas att två arter ringmärktes för första gången för stationen; sibirisk piprlärka och nunnestenskvätta. Dessa tillskott innebär att 299 arter har fångats vid Ottenby sedan starten 1946.

Under året skedde en större renovering av andfånget och inne på själva fågelstationen renoverades entréhallen, biblioteket och korridoren. Efter två år av besöksrestriktioner till följd av Corona-pandemin så hölls Långe Jan helt öppen för besök och guidningsverksamheten rullade på obehindrat för de 2 359 personerna som besökte ringmärkningslabbet.

Kommittéer

Raritets-kommittén

Raritetskommittén har under 2022 bestått av Niklas Andersson, Magnus Corell, Aron Edman, Måns Grundsten, Juho Könönen, Björn Malmhagen (sammankallande) och Raul Vicente.

Kommittén har under året genomfört två fysiska möteshelger – 18–20 mars och 11–13 november – och behandlat totalt knappt 300 rapporter. Respektive möteshelg har resulterat i ett på vår hemsida publicerat RK-nytt. Utöver dessa två möteshelger har två kortare digitala avstämningsmöten genomförts.

Under året har kommittén arbetat med, och publicerat, en större artikel – Fältbestämning av kamtjatkapipare och tibetpipare. Artikeln redovisar en genomgång av samtliga svenska fynd av den tidigare arten mongolpipare för att fastställa kriterier för publicering till de nya taxa kamtjatkapipare och tibetpipare. Glädjande för många skådare var att samtliga fynd var möjliga att hänföra till någon av de nya taxa. Artikel publicerades i VF 2022:5.

Den 19–21 augusti deltog vi i det femte Nordiska RK-mötet som 2022 genomfördes i Estland, närmare bestämt Matsalu National Park i Haeska. Vi hade tre ledamöter med på mötet och en mängd intressanta och

aktuella ämne avhandlades. Vi bidrog med följande föredrag:

-New taxa to Sweden since last meeting (Niklas Andersson)
-There is no Mongolian Sand Plover (Måns Grundsten)
-Possible hybrids with White-winged Scoter (Juho Könönen)
-Stejneger's and Siberian Storch (publish records without DNA) (Juho Könönen)

Den 8–9 oktober anordnade vi en mycket lyckad och uppskattad jubileumshelg med anledning av att kommittén firar 50 år. Samtliga nuvarande och tidigare ledamöter bjöds in till firandet som hölls på Gässlingen i Skanör – uppslutningen blev mycket god då totalt 28 av 35 inbjudna ledamöter deltog. Under jubileet genomfördes ett antal föreläsningar som speglade utvecklingen av kommitténs arbete samt, inte minst, en mycket trevlig jubileumsmiddag.

Vår offentliga Facebookgrupp (Svenska raritetskommittén) som startades upp under 2020 har sakta utvecklats, och vi har under året använt den som vår huvudsakliga kanal (tillsammans med hemsidan) för att kommunicera externt. Antalet följare uppgick i slutet av 2022 till drygt 1 100 stycken, vilket är en ökning med fler än 200 under senaste året.

Gällande vår del i svensk fågelrapportering har vi året även haft en löpande och aktiv kontakt med både NRK och Artportalen/SLU i syfte att diskutera hur vi tillsammans kan utveckla rapporteringen av sällsynta taxa.

Nationella rapport-kommittén

Kommittén har under 2022 bestått av Andreas Livbom, Johan Jensen (sammankallande), Magnus Elfving, Peter Nilsson, Fredrik Friberg, Johan Nilsson och Per Flodin. Johan J och Magnus avslutade sina åtaganden under året och tackas härmed för ett flertal års engagemang.

NRK ansvarade återigen för samordning och författande av den årliga fågelrapporten, publicerad i Fågelåret 2021. Däri presenteras populationstrender, fynddata och annan statistik för cirka 250 taxa. I arbetet med fågelrapporten samarbetar vi med de regionala rapportkommittéerna (RRK) som står för ett stort arbete med administration av fynd i Artportalen och författande av kommentarer kring regionala fyndbilder och trender. Även raritetskommittén (RK) bidrar till rapporten med texter och statistik kring de taxa de hanterar. Till den nationella rapporten har under året ett flertal nya skribenter engagerats.

NRK har under året träffats digitalt vid fyra tillfällen och dessutom har ytterligare träffar genomförts med delar av gruppen. NRK:s sammansättning och uppdrag återfinns på <https://birdlife.se/nrk/>. Fortlöpande ajourhåller NRK en lista med kontaktpersoner för de regionala rapportkommittéerna. Vid förändringar bör detta meddelas NRK för att uppgifterna ska

vara korrekta. Med ett par års fördröjning publiceras även den nationella rapporten digitalt.

Under de två senaste åren har arbetet tagit fart och utvecklats, och skriftliga riktlinjer har nu tagits fram och beslutats gällande RRK:s arbete, dokumentationskrav för Sveriges fågeltaxa samt gällande avstängningar av rapportörer. Vid slutet av året påbörjades ett arbete för en förnyelse av årsrapporten i Fågelåret. Initiativet skedde tillsammans med Magnus Hellström, Eva Mattsson och tillträdande redaktör Niklas Aronsson. Inför nästa årsrapport planeras en ny disposition med en uppdelning beroende på syfte: naturvårdsintressanta arter samlas i en rapport medan sällsynta fåglar och rariteter presenteras i en annan separat rapport. Den rapportinstruktion som skickas ut till RRK har förnyats och uppdaterats.

Taxonomikommittén

Taxonomikommittén (TK) har under året bestått av Erling Jirle (sammankallande), Gustav Asplund, Markus Lagerqvist, Tommy Tyrberg och Johan Fromholtz.

Det årliga helgsammanträdet skedde i år äntligen fysiskt, 5–7 maj i den fina VOF-stugan vid havsstranden på Getterön, med förbiflygande rödhalsad gås.

Under året har det arbetats med de olika listorna; Namnlistan över alla världens fågelarter på svenska uppdaterades, liksom Västpalearktislistan, den officiella Sverigelistan och listorna över fågelfamiljer och ordningar. På TK:s webbsidor finns en loggfil över alla förändringar i listan över världens fågelarter och där kan man ladda ned alla listor i olika format. TK lägger in nya fastställda svenska namn på alla världens fågelarter i iGoTerras databas och skickar till IOC:s multilingual list. Svenska Wikipedia uppdateras också löpande beträffande fågelnamn, av en av oss i TK. TK samarbetar förutom med IOC även med "Working Group Avian Checklists" (WGAC) där bland annat Per Alström är med. WGAC försöker få till en samsyn mellan de olika världslistorna och behandlar framför allt de taxa där det skiljer sig mellan världslistorna, de beslutade publiceras sedan i IOC-listan.

Rapport 12 publicerades i februari 2022. Den fulla rapporten (mer utförlig och med referenser, 38 sidor lång) finns på TK:s hemsidor, medan en mycket förkortad version publicerades i Vår Fågelvärld 1/2022. Noterbara beslut i den är att släktet *Anas* delas upp i småsläkten och att ett antal arter delas upp i två eller fler arter; gräsand, fiskmås, tjockfot, kungstärna, fyra albatrossarter, oceanlöpare, klykstjärtad stormsvala, makaronesisk lira, brun glada, slaguggla, gråspett, tornfalk, entita, talgoxe, hussvala, rostgumpssvala, stenskvätta och ett antal till. Inga av dessa förändringar påverkar dock den svenska listan. Det gör däremot uppdelningen av

dvärglärka i fyra arter, då den innebär att flera svenska fynd av dvärglärka i nuläget är obestämbara dvärglärkor, vilket RK har på sin ärendelista.

Rapport 13 publicerades i oktober 2022 med bland annat nya rödhakearter på Kanarieöarna, dvärguv på Cypern, orientseglare blir fyra arter med mera. Det som påverkar den svenska listan är uppdelningen av mongolpipare. Detta samkörde vi med RK, så att rapport 13 från TK publicerades samtidigt, i Vår Fågelvärld 5/2022, med RK:s artikel om hur man skiljer de två nya arterna tibetpipare och kamtjatkapipare, samt en artikel om alla svenska fynd, vilka kunat bestämmas till endera av de nya arterna.

Kommunikation har skett med RK för samordning av TK:s Sverigelista och RK:s Sverigelista så att de överensstämmer taxonomiskt och systematiskt, likaså med ansvariga för Dyntaxa/Artportalen, som följer TK när det gäller fågelsystematik och taxonomi. I Dyntaxa återstår en del arbete med att få listorna helt synkade när det gäller den systematiska ordningen, detta arbete bör kunna bli klart under 2023.

Vetenskaplig litteratur bevakas kontinuerligt och pdf:er samlas i en intern databas, med Dropboxlänkar för nedladdning av medlemmarna i TK, RK:s listansvarige, Per Alström (medlem i vår Referensgrupp och i WGAC ovan) samt Lars Svensson.

Fjällägret - Härjedalen i juni. Foto: Kasper Wieck

stuga som ägs utav Leksands Fågelklubb. Det blev ett mycket uppskattat läger, som inte hade blivit en lika stor succé utan Staffan Müller som guide. Som signaturart för lägret tronar gråspetten, som vi hade turen att observera flertalet gånger. I övrigt observerades bland annat lavskrika, tretåig hackspett och sparvuggla.

I samband med den internationella dagen för biologisk mångfald beslöt vi att köra ett ekorally, den 21–22 maj. Sju personer deltog och totalt skådades 128 arter. Bland annat observerades halsbandsflugsnappare (så långt norrut som i Uppland), en obestämd islom och svarttärna.

Ungdomsskådarna

Ungdomsskådarna vänder sig till fågelintresserade i åldrarna 12–25 år. Läger och aktiviteter läggs på en medelnivå kunskapsmässigt, men självklart är det bara kul om rena nybörjare vill delta också!

Det har varit ett fullspäckt år för ungdomskommittén. Vi har haft inte mindre än 16 möten under året som gått, inklusive en fysisk träff.

Försäljningen av våra tröjor har fortsatt under året, och information om dem är numera lätt att hitta på vår hemsida. Vi har även fått ett eget swishnummer, vilket underlättar såväl vid försäljning av tröjor, som vid eventuella donationer till verksamheten.

Kommitténs arbete började direkt i januari, då det traditionsenliga januarirallyt drog igång. Hela 23 personer deltog och totalt skådades 166 arter. Bland annat observerades praktejder,

brednäbbad simsnäppa, medelhavstrut och dvärgsparv.

Efter ett 2021 som var präglad av pandemin var vi glada att kunna återuppta vår lägerverksamhet. Första lägret arrangerade vi 24–27 februari utanför Leksand. Totalt var det åtta deltagare som tog sig dit. Läget hade sin bas vid Gryssenstugan, en

Sommaren inleddes med ett läger i Dala- och Härjedalsfjällen, 11–15 juni. Totalt anslöt sig åtta deltagare till lägret. Dagarna fylldes med intensivt skådande som gav resultat. Det blev nästan full pott av de vanliga fjällarterna. Flera av deltagarna fick flertalet livskryss och vi fick bland annat in ringtrast, fjällripa, fjällabb, myrsnäppa, lavskrika och jaktfalk. Förutom att skåda fåglar njöt vi av branta fjäll, vacker utsikt, samt Sveriges högsta vattenfall.

Valborgsläger på Västkusten! Foto: Ungdomsskådarna

I början av augusti genomfördes en ringmärkningskurs i Falsterbo, med sju deltagare. De hade den stora turen att få in flera roliga märkarter. Där bland blåhake, citronärsla och kungsfiskare på samma nätrunda! De tidiga ringmärkningsmornarna varvades med mysiga lägeraktiviteter, samt fågelskådning. Deltagarna observerade bland annat biätare och härfågel och lämnade kursen med nya minnen och kunskaper.

Under sommaren inleddes ett samarbete med Focus Nordic AB, vilket ger oss nya möjligheter att expandera vår verksamhet. Vi kan börja ta med lånekikare och lånetubkikare till olika läger samt kvittera ut kikare till nybörjare, som inte vet

om det är värt att investera i kikare och tubkikare. Tack för detta!

På årets upplaga av Falsterbo Bird Show stod vi, liksom förra året, uppställda med ett tält på Ljungen. Där hade vi information om oss, samt försäljning av våra tröjor. Som alltid är det kul att få visa att vi unga skådare finns, samt att lyssna till alla inspirerande skådare som samlas från stora delar av landet under denna helg! Under mässan blev vi tilldelade överskottspengarna från Falsterbo Bird Show 2021. Tack även för detta!

Årets Big Sit ägde rum i samband med EuroBirdwatch 1 oktober. Tre lag och totalt tio ungdomar deltog under dagen.

Med syfte att lyfta fram unga fågelskådare har vi genomfört och publicerat flera intervjuer. De finns att läsa på vår hemsida under rubriken "I kikan".

Totalt observerades 174 arter på våra läger under året. Kompletta artlistor från respektive läger finns även det på hemsidan, under rubriken "Stora lägerlistan".

Icke att förglömma; vi har tagit in två nya kommittémedlemmar – Eskil Friberg och Markus Qvarfordh. Varmt välkomna! Därmed har vi även pensionerat Emil Lundahl och Max Olsson från kommittén. De har på många sätt varit viktiga i arbetet med att utveckla och driva vår verksamhet framåt. Tack för allt!

Ungdomsskådarna på fjälllägret. Fulufjäll. Foto: Kasper Wieck

Vår Fågelvärld

Rubinnäktergal pryder omslaget till Vår Fågelvärlds första nummer 2022.

Under det gångna året, vilket var den 81:e årgången, kom Vår Fågelvärld (VF) sedan vanligt ut med sex nummer. Den genomsnittliga upplagan var 16 000 exemplar per nummer.

Tidningen har gått att få som papperstidning och i elektronisk form. För att läsa den digitalt loggar man in på vår hemsida och läser den därifrån. Under året var det 621 medlemmar som antingen hade enbart en digital lösning, eller en kombination av digital och papperstidning. Det är en ökning med nästan 60 procent jämfört med året innan.

Under året fortsatte serien där landets regionalföreningar får presentera sig. Östergötland, Västmanland, Uppland, Öland och Bohuslän fick var sitt uppslag i fem olika nummer. Totalt har nu 13 av landets 25 regionalföreningar presenterat sin verksamhet, drygt hälften med andra ord.

En annan serie som löpte under året var Torgny Nordins vinjett Gränslöst som behandlade så varierande ämnen som Terra Nova-expeditionen till Antarktis, Thar-öknen i Indien, ornitologen Alexander Wilson, Australiens flöjtkräka och, i årets sista nummer, tornseglare.

Under våren lanserade vi en våtmarkskampanj som presenterades med artiklar i nummer 3, 4 och 5. Som en försmak ägnades Riksstämmans seminarium åt våtmarker, vilket

sedan refererades i nummer 3 tillsammans med en längre grundartikel om våtmarker. I nummer 4 startade den egentliga kampanjen med nedslag i några arter som är särskilt beroende av tillgång på våtmarker: enkelbeckasin, årta och rörhöna. Samtidigt presenterades tre andra arter på vår hemsida: kricka, skedand och smådopping. I tidningen publicerade vi

även en checklista för hur man kan planera ett eget våtmarksprojekt. Vi samlade även in pengar via ett Swishnummer till Svensk Våtmarksfond. Det blev totalt 10 000 kronor som Åke Pettersson från föreningen kunde överrätta till fondens representant. I nummer 5 hade vi även en längre artikel om sjörestaureringar.

I samtliga nummer har det funnits ett korsord, ett uppslag med bilder från Facebook-gruppen Fåglar inpå knuten, en avdelning med frågor från läsekretsen under vinjetten Fråga Experten, en sida om äldre material märkt Retro, en ledare från Lotta Berg, en sida med artbestämningstips, samt ett antal recensioner. Under avdelningen Aktuellt har olika aktualiteter presenterats, ofta sådana som haft bäring på projekt i föreningen eller utspel vi har gjort i media.

Lite mer om innehållet i årets nummer:

Nummer 1:

Tomas Svensson skrev en ambitiös artikel om hur man kan mäta avstånd till fåglar med hjälp av bilder. Gösta Friberg porträtterades. Taxonomikommittén presenterade sin 12:e rapport. Johan Elmberg fick använda tidningen för att skicka ut en gåsenkät kring attityder till gäss och beskrev syftet med den. Magnus Ullman hade en genomgång av arktiska vadare.

Nummer 2:

Eva Stenvång Lindqvist porträtterade Carina Svedin. Carl-Gustaf Thulin, Malin Sörhammar och Jonas Bohlin skrev om möjligheterna att inplantera

svart stork till landet. En art som varit borta som häckfågel under lång tid. Vi rapporterade om Bengt Legnells backsvaleinventering som pågått under 2020 och 2021. Johan Nilsson skrev om likheterna mellan svarthätans och trädgårdssångarens sång och en möjlig hypotes kring konkurrens dem emellan. Vi rapporterade om resultatet från fågelräkningen Vinterfåglar Inpå Knuten. Mattias Ullman skrev en lång text om livet som sträckräknare vid Falsterbo. Niklas Aronsson berättade om fåglarnas uropygialkörtel.

Nummer 3:

Henrik Ekman porträtterades av Eva Stenvång Lindqvist. I övrigt dominerades numret

av artiklarna om våtmarker, se ovan. Här fanns också ett referat från Riksstämman. Vi berättade om rödspoven i Östergötland som Anders Wirdheim skrev. I numret fanns också en annorlunda ingång till artbestämning av Peter Mattsson, som utifrån matematisk sannolikhet beskrev olika perspektiv.

Nummer 4:

Inger-Marie Wohlfarth porträtterades av Eva Stenvång Lindqvist. I övrigt startade vår våtmarkskampanj officiellt med en insamling till Svensk Våtmarksfond, se ovan. Vi redovisade även resultatet av den valenkät som vi skickat till riksdagspartierna. Forskarna Matts Lindblad, Johan Elmberg

och Adam Felton berättade om att kvarlämnade träd på hyggen spelar roll för mångfalden. Svensk Fågeltaxering efterlyste fler inventerare till Sjöfågelinventeringen, som är ett samarbete mellan BirdLife Sverige och Svensk Fågeltaxering och som aktualiserades genom den våtmarkskampanj som just initierats.

Nummer 5:

I detta nummer blev WWF-profilen Tom Arnbom intervjuad av Eva Stenvång Lindqvist. I övrigt publicerade vi en artikel om det genom åren omdiskuterade fjällgåsprojektet som nu ångar på i medvind. En artikel om sjörestaureringar och en om vitstjärnig blåhake fanns också med i numret. Raritetskommittén visade hur man skiljer kamtjatkapiare från tibetpipare, två arter som är resultatet av en splitt av mongolpipare.

Nummer 6:

I årets sista nummer porträtterades Karin Magnander av Eva Stenvång Lindqvist. Vi hade en längre artikel om fåglar som kolliderar mot fönster. Ulf Ottosson redovisade ett större projekt för att kartlägga Nigerias fåglar. Raritetskommittén och Projekt pilgrimsfalk fyllde båda 50 år, vilket uppmärksammades. Återigen drog Vår Fågelvärld en lans för Svensk Fågeltaxering och deras vinterpunktrutter. Kajsa Grebäck gjorde ett upprop till landets skådare att bidra med bilder på sig själva och på blåhakar till ett kommande projekt som döpts till Blåhaket, vilket ska bli en ny användning av den byggnad som finns precis norr om Ottenby fågelstation.

Läsarenkät

Under året genomfördes en läsarenkät om innehållet i Vår Fågelvärld. Enkäten skickades ut med Vår Fågelvärlds tredje nummer. Totalt besvarades den

Vår Fågelvärld nr 4, 2022.

Vår Fågelvärld nr 5, 2022.

Vår Fågelvärld nr 6, 2022.

av 2 694 personer. Av svaren framgick bland annat att 89 procent säger att texterna är intressanta och att de lär sig mycket. Hela 96 procent säger att texterna ligger på rätt nivå. Bland önskemålen fanns en önskan om mindre material om utlandet och mer lokalt, regio-

nalt och nationellt fokus.

Digitalt arkiv

Arbetet med att bygga ett digitalt arkiv med alla årgångar av Vår Fågelvärld från den första 1942 har stått relativt still under 2022. Vi fick emellertid klart från en rad upphovsrättsinnehavare

att publicera materialet digitalt, varför vi nu tror på en lösning under 2023.

Niklas Aronsson, redaktör för Vår Fågelvärld, sitter i Torslanda och arbetar med utsikt över Torslandaviken, en känd fågellokal.

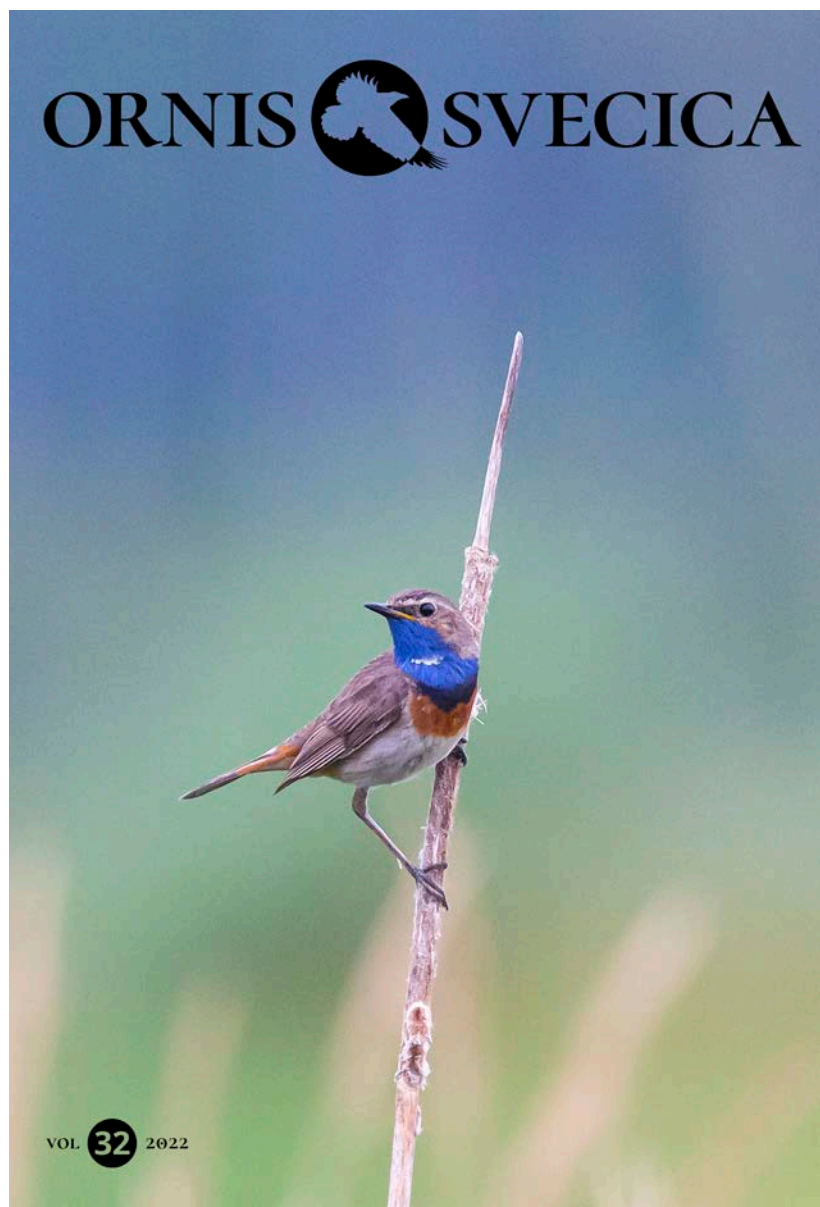
Ornis Svecica

Den trettioandra årgången av BirdLife Sveriges forskningstidskrift, tillgänglig för alla på <https://os.birdlife.se>, omfattade sex uppsatser, tre korta rapporter samt en redaktionell text – totalt 98 sidor.

Dessa lockade närmare sju tusen besökare från 54 länder, med en toppnotering (923 visningar) för en av årets första uppsatser, i vilken Carl-Gustaf Thulin och kollegor diskuterar hur artutbredningsmodeller kan identifiera områden som hyser lämpliga habitat för svart stork *Ciconia nigra* i Sverige.

En uppsats som också rönt stort intresse (678 visningar) var Reino Anderssons kartläggning av den vitstjärniga blåhakens *Luscinia svecica cyanecula* intåg som svensk häckfågel. En av de häckande hannarna på Västkusten prydde även årgångens framsida, med ett foto av Anna Högberg.

Under året har tidskriftens redaktion förstärkts med Gunnar Gunnarsson (Högskolan i Kristianstad), Murielle Ålund (Uppsala universitet) och Fredrik Andreasson (Lunds universitet).

Omslag Vol. 32 (2022). Foto: Anna Högberg

Efter flera år med restriktioner till följd av Covid-19 blev 2022 ett år där vi kunde möta våra kunder igen.

Natur butiken

Vi kunde ha både butiken i Stenåsa och i Ottenby öppna som vanligt. Det kändes nästan högtidligt när plexiglasskivor och avståndsmarkeringar på golven kunde plockas bort.

Det var även denna sommar många som valde att semestra hemma, så kallad hemester. Det märktes inte minst i butiken i Ottenby som drog väldigt många kunder.

2022 blev det första året med vårt nya varumärke Naturbutiken. Varumärket togs väldigt bra emot av våra kunder och leverantörer och har säkert en stor del i att det gått så bra för

Sofia och Markus på Naturbutiken. Tummen upp för ett bra år! Foto: Kristoffer Olsson-Stenman

Här välkomnas både kunder, dagsvärmare, fåglar och bin. Foto: Markus Tallroth

”

Att följa alla våra kunder på deras resa ut i naturen, och se deras intresse bli starkare och starkare, det brinner vi verkligen för.

En trädgård för biologisk mångfald. Foto: Markus Tallroth

oss de senaste två åren. För bra har det gått! 2022 slutade som vårt näst bästa år någonsin, himla kul! Det är uppenbart att intresset för att vistas i naturen är fortsatt mycket stort. Det känns lite som om den gröna vägen är här igen.

Det har varit väldigt roligt att hjälpa nybörjare att hitta deras första kikare och vara en språngbräda för dem på sin väg ut på sitt första fågeläventyr. Lika kul har det varit att ta emot

de kunder som hållit på några år och som har blivit ordentligt inbitna! Att följa alla våra kunder på deras resa ut i naturen, och se deras intresse bli starkare och starkare, brinner vi verkligen för.

Innergården, som vi anlade under början av året, blev en riktig oas för insekter och andra djur! Sommaren 2022 blev en riktig torrsommar vilket ledde till att många insekter som hade svårt att hitta blommor på Alvaret och nere på sjömarkerna

kom till vår blomstrande innergård. Hundratals fjärilar, bin och humlor svirrade omkring på innergården och glädde både besökare och personal! Att tänka på den biologiska mångfalden kan alla göra när man planerar sitt trädgårdsår. Vi tror att vår trädgård kan bidra till att intresset ökar.

Nu ser vi fram emot ett nytt år med många härliga kunder, och många fåglar såklart!

Avium förlag

BirdLife Sveriges eget förlag ger ut böcker om fåglar, natur, trädgård och miljö.

Allmänt om verksamheten

Bolaget registrerades 2012 och ägs till 100 procent av BirdLife Sverige Holding AB. Sedan starten bedriver bolaget förlagsverksamhet, och kunderna består i huvudsak av svenska bokhandlare. Bolaget har under verksamhetsåret haft en anställd på 50 procent.

Under året har två böcker tryckts om. En av dem var Lappuggla – skogens dolda väsen, där vi under hösten 2021 såg en rykande åtgång. Titeln fortsatte sedan att sälja bra efter nytrycket våren 2022. Vi tryckte också om boken Ölands fågellokaler, även den våren 2022.

Under maj månad släpptes nyheten att boken Hemma därute – handbok i naturnärlhet, utgiven av Avium förlag, tilldelas utmärkelsen Årets pandabok 2023. Världsnaturfonden WWF delar varje år ut utmärkelser och priser för att belöna insatser som gynnar djur och natur, miljö och hållbar utveckling. Årets Pandabok är WWFs äldsta utmärkelse som kom till i början av 1970-talet. Förutom ära och berömmelse består själva priset av en stor order av boken från WWF, på 11 500 exemplar. I november skedde prisutdelningen i Stockholm under festliga former med tillhörande diplomutdelning ur kronprinsessan Victorias hand.

Förlaget tog emot flera priser under 2022. Lappuggla – skogens dolda väsen mottog Publishingpriset – både Guld och Grand Prix – under PublishingGalan på Berns salonger i Stockholm. Samma kväll prisade JP Lahall Bilder. Drömmar med Silver i samma klass.

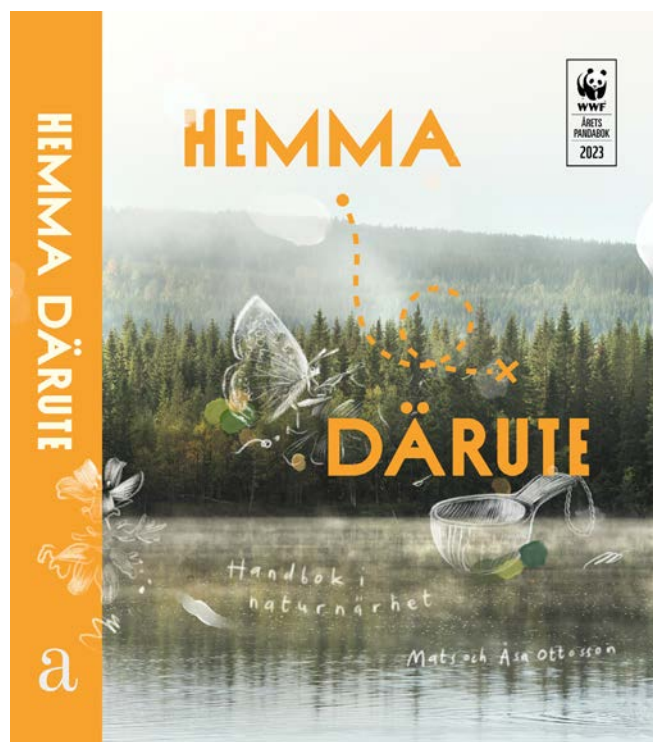
Under 2022 släppte Avium förlag också en ny, mer samlad hemsida, med allt under ett tak: från information kring våra böcker, till förenkling vid köp för våra direktkunder. Under sommaren 2022 var förlaget i full gång med produktion av boken Öländska trädgårdsrum som författats av Gunnel Carlsson med foto av öländska Emmi

Roosling. Boken släpps under våren 2023.

Under 2022 såldes 17 774 böcker, varav 11 500 exemplar av Hemma därute – handbok i naturnärlhet till WWF:s pandapris.

Det har under året visat sig att den höga inflationen påverkat förlaget negativt och även bokförsäljningen i stort.

Under 2023 planeras en nytryckning och två ny titlar att ges ut på marknaden, samtidigt som förlaget fortsätter arbetet med att öka försäljningen till både fysiska butiker och nätbokhandeln.

Hemma därute – handbok i naturmärhet, utgiven av Avium förlag, tilldelas utmärkelsen Årets pandabok 2023

Lappuggla – skogens dolda väsen mottog Publishingpriset.

Naturum Ottenby

Efter två år med restriktioner på grund av pandemin blev 2022 ett helt vanligt år på naturum Ottenby. Det märktes att folk både från Sverige och resten av Europa var sugna på att komma ut och resa.

Både vår och sommar var bra, sett till antal besökare. Högsåsongen, veckorna 26–32, blev den näst bästa sedan vi började räkna 2011. Totalt besökte 65 262 personer naturum under året.

Även våra guidningar var populära med rekord på 3 464 deltagare på 518 genomförda guidningar. En förklaring till denna ökning av antal deltagare

är att det från 2021 är gratis för besökare. Men en annan är nog också att allmänheten under pandemin fick ett ökat naturintresse, och där har det ökade intresset för fåglar märkts hos oss. Tack vara de bra siffrorna nådde vi besöksmålet (60 000) och var nära att nå vårt högt satta mål gällande guidningsdeltagare. Glädjande var att sommarens mest populära guidning var barnguidningen

”Upptäckartur för barn”, som hade 367 deltagare. Det var första gången den var mer populär än en enskild ”Fågel och fångst”, som är vår ringmärkningsguidning som hålls av personal på fågelstationen. Den ”Fågel och fångst” som kördes klockan 12 hade 363 deltagare. Totalt erbjuds 4 ”Fågel och fångst” dagligen.

På Skådarskolan, som riktar sig

till nya fågelskådare, erbjöd vi totalt sju träffar á två timmar. Där var träffarna om Rovfåglar och Sångfåglar de mest populära. Under året utvecklades nytt material tillsammans med Kajsa Grebäck till detta. Skåderskolan är ett lyckat samarbete mellan naturum, BirdLife Sverige och Ölands ornitologiska förening, och den fick ett extra lyft under året tack vara nytt material och nya tankar.

Tillsammans med Emma Rydnér, världsarvssamordnare på Mörbylånga kommun, genomförde vi projektet Miniguider med Alunskolan där elever utbildas till miniguider. Det startade 2019 men hade ett litet uppehåll under pandemin. Ett ytterligare skolprojekt, som kördes för andra året i rad, tillsammans med Emma Rydnér och Matheus Tholin (friluftslivssamordnare på Mörbylånga kommun) var friluftsdagar för alla kommunens elever i årskurs 6. Eleverna fick gå en sväng i lunden, gå på ringmärkning, titta på fåglar, samt besöka naturum och fyren. Båda projekten var väldigt lyckade! I övrigt var det svårt att locka ner skolor – utöver de två projekten hade vi fyra andra klasser på guidning hos oss.

Vi visade sju olika tillfälliga utställningar på naturum under året. Av dem var en utställning om bin och pollinering, gjord av Länsstyrelsen Kalmar län, nog den mest populära. Men även en fotoutställning över alla Ölands orkidéer var väldigt populär.

Utställning gjord av året miniguider från Alunskolan, Mörbylånga: Foto: Ida Hansson

Kommunikation

Kommunikationen inom föreningen sker på många håll, på flera olika sätt och med stor variation. Den utförs dessutom av både personal på kansliet, styrelsen, ideellt engagerade samt projektledare. Nedan följer en bråkdel av vad som kommunicerats ut under året.

BirdLife Sveriges kampanj för våtmarker tog skott strax efter riksstämman i slutet av april. Där hade kampanjen sin början med ett seminarium dagen innan riksstämman. Seminariet la grunden för kampanjarbetet då flertalet regionalföreningar deltog i föreläsningar och workshops. Under dagen lyssnade vi på inbjudna talare samt diskuterade om hur regionala och lokala föreningar kan bidra till fler och bättre våtmarks- miljöer för ett rikare fågelliv. Våtmarkskampanjens mål var att ge handfasta tips kring hur man som aktiv i en regionalförening kan bidra till att skydda och restaurera våtmarker runt om i landet. Ytterligare ett mål var att locka fler personer att delta i sjöfågelinventeringen.

Under 2022 blev det mycket gjort i våra projekt. Dels en ny hemsida för Projekt Sydlig kärrsnäppa, en digital intranätsplattform för Naturlänken, marknadsföring för Naturuppdraget (naturuppdraget.se) och ganska mycket material för sociala medier. Det här blev året när även BirdLife Sverige tog steget och började göra "stories" (korta historier) på sociala medier, ett nytt sätt

Annons i DN, två gånger under sommaren, gav lite nya besökare.

BIRDLIFE SVERIGE DEL AV EN ANNONSSERIE SOM HANDLAR OM #POSTKODEFFekten

Vid Otterby fågelstation på Öland trivs både naturintresserade ungdomar och fåglar.

Så bidrar en Postkodlott till att skydda fågelarter

BirdLife Sverige är en av de 59 ideella organisationer som delar på överskottet från Postkodlotteriet. Pengarna används av BirdLife Sverige bland annat till forskning och till att skydda fågelarter.

BirdLife Sverige arbetar med tre områden: fågelintresse, fågel- skydd och fågelforskning. Insikten om de globala hoten mot biologisk mångfald är föreningens utgångspunkt för arbetet med att skydda fågelarter. Olika grupper av organismer dör ut i en skrämmande fart. Och vi är beroende av artrika, stabila ekosystem – som fåglarna är en omisslig del av.

I dag klassas ungefär 20 procent av de arter vi brukar se i Sverige som hotade på olika sätt. Det berör cirka 50 olika arter. Det främsta hotet är en fortsatt utarmning av biologisk mångfald, där vi riskerar att förlora sällsynta arter med viktiga

funktioner för hållbara ekosystem. Förändringar i klimatet kan innebära att våra nordligaste fågelarter får det väldigt tufft om deras livsmiljöer förändras, samtidigt som andra arter får chansen att vandra in söderifrån. Förändringar i haven utgör ett hot mot flera av de havslevande arter som lever på fisk och musslor.

Lotta Berg, styrelseordförande i BirdLife Sverige, berättar att fågelintresset är stort i vårt land, och att det ökar.

– Vi ser ett ökat intresse inte bara för fåglarna, utan även för naturen, miljön och vad vi behöver göra för att bevara det vi har. Fåglarna är viktiga indikatorer på hur det står till med klimatet och vår miljö.

Du som har en Postkodlott bidrar till BirdLife Sveriges viktiga arbete. Tack!

Postkodlotteriet finns till för att bidra med pengar till ideella organisationer, eftersom vår övertygelse är att de gör världen bättre. Sedan starten 2005 har mer än 13 miljarder kronor delats ut. BirdLife Sverige har tagit del av överskottet sedan 2020 och har hittills fått ta emot 15 miljoner kronor. I sommar uppmärksammar vi alla 59 organisationerna här i DN.

Läs mer på postkodlotteriet.se/postkodeffekten

att förmedla händelser i form av stående bilder som skapar en slags självgående film eller bildspel. Man kommer åt dessa genom att klicka på en sidas profilbild när den markerar att det finns något att se. Populärt helt klart! Främst på Instagram

där en våra storys kan ses av tusentals personer.

Som sig bör marknadsförde samt informerade vi kring våra återkommande evenemang. De största evenemangen är Vinterfåglar Inpå Knuten, Fågel-

tornskampen med det nya verktyget för rapportering (artrally.se), den fina trädgården på Stenåsa, Falsterbo Bird Show samt EuroBirdwatch. Det finns dock mycket mer att berätta om på ett år och det gjordes främst på vår hemsida samt Facebook. Artiklar och inlägg (>40), nya sidor med våtmark och flertalet uppdateringar av RK, NRK och TK gjordes under året.

Inför årets Falsterbo Bird Show lades ett större fokus på att främst under sommaren nå ut med mässans program och dess höjdpunkter för att locka fler besökare. Det gjordes riktade insatser för marknadsföring av mässan mot anställda inom kommunen och invånare i närområdet, i synnerhet barnfamiljer. Det visade sig tyvärr vara svårare än förväntat att locka dessa målgrupper till mässan och det arbetet kommer vi utveckla inför Falsterbo Bird Show 2023. I BirdLife Sveriges tält på Falsterbo Bird Show fanns information om våtmarkskampanjen och ett par av tältväggarna var dedikerade till denna kampanj.

Likt tidigare år så har vi marknadsfört föreningen via sociala medier med målet att värva fler medlemmar, i samband med att varje nummer av Vår Fågelvärld har getts ut. Under 2022 gav denna marknadsföring något sämre resultat än året innan som var lite av ett rekordår. Under året har också diverse kommunikationsmaterial tagits fram, till både projekt, föreningar och den egna verksamheten. Arbetet med den kommande utställningen "Blåhaket" i gamla fågelmu-seet inleddes under hösten. Ett omfattande arbete med studiematerial och underlag för lärare som vill arbeta med naturpe-

dagogik har producerats under projektet Naturlänkens flagga. den som är intresserad av att veta mer kan kontakta projektledare Anette Barr (anette.barr@birdlife.se).

Genom att vi är förmånstagare till Postkodlotteriet så får vi möjligheten att synas i "stormedia". Två gånger under sommarhalvåret hade vi helsidesannonser i DN och vi har även syns i tv-rutan i samband med Postkodmiljonären. Vid dessa tillfällen syns det på hemsidesstatiken att vi får fler besökare som blir nyfikna på oss. Vi riktar ett tack till alla som köpt en eller flera postkodlotter, det ger oss mycket större chanser att nå våra mål.

I slutet av september var ett stort gäng ur personalen från Postkodlotteriet på besök på Öland för att träffa oss. Dagen inleddes i ottan med guidning på Ottenby fågelstation, en föreläsning av Magnus Hellström och sedan ett besök upp i fyren Långe Jan. Som på beställning så dök det upp en sibirisk piplärka i fångsten när vi satt i biblioteket! Uppståndelsen blev stor på stationen och det var roligt att se besökarnas stora ögon när de förstod att det som hände precis framför deras ögon verkligen var exceptionellt. Vi intog frukost på Fågel Blå där medlemmar ur personalen berättade om verksamheten. Besöket avslutades på kansliet i Stenhusa där vi visade upp vår trädgård med temat biologisk mångfald och därefter avslutade med en god lunch.

Instagramkontot har fortsatt växa under året, från 5 800 till att passera 7 200 följare. Det är närmast en dubbling i följarantal under de senaste två åren.

Facebookkontot BirdLife Sverige

har vid årets slut över 19 000 följare.

Föreningen har flera sidor och grupper som vänder sig till olika kategorier av fågelintresserade. Den största av dem är Fåglar in på knuten som vid årsskiftet 2019/2020 hade 72 000 medlemmar. Det var en ökning med 12 000 (20 procent) jämfört med året innan. Under 2020 växte gruppen snabbt och kring jul 2020 passerades milstolpen 100 000. Under 2021 exploderade gruppen och växte med nästan 50 procent. Vid årsskiftet 2021/2022 var 150 000-strecket nära att passeras. Under 2022 fortsatte gruppen att öka, även om takten minskade. Vid årsskiftet 2022/2023 låg medlemsantalet på 167 000 medlemmar. Genom gruppen har föreningen en plattform för att föra ut budskap och värva nya medlemmar. Gruppen fyller också ett syfte där man kan få lov att fråga om vinterfåglar-evenemanget, hur man bäst gör egen fågelmat, vad man ska göra när man hittat en fågelunge och naturligtvis; "vad är det för fågel"?

Ottenby fågelstations sida hade vid årets slut drygt 15 000 följare. Både den och BirdLife Sveriges sida har ökat något jämfört med året innan. Mycket uppmärksamhet är även gruppen Vår Skådarvärld med cirka 8 500 medlemmar, vilket också det är en liten ökning jämfört med året innan. I övrigt finns sidor som Falsterbo Bird Show, naturum Ottenby, Naturlänken och Ungdomsskådarna.

Även på Twitter har föreningen haft viss närvaro under 2022. Det kontot har strax över 700 följare.

Kansli och medlemservice

Föreningens kansli finns på Stenhusa Gård i Stenåsa på Öland. Här sköts all medlemservice och administration för föreningen och dess dotterbolag.

På kansliet sitter Rebecka Nordlund som är ekonom för föreningen och dotterbolagen, Christine Hagblom som är ekonomiassistent för Naturbutiken, Emelie Manousakis som är koncernekonomischef för både föreningen och bolagen, samt Anna Svendsén som arbetar som ekonomiadministratör och är vår ambassadör i kontakten med medlemmarna.

På kansliet sitter även Kajsa Grebäck som arbetar som intresse- och volontärsamordnare, Stina Rigbäck, föreningschef, Mia Ericsson som är projektavdelningsansvarig samt våra två fågelskyddstjänstemän Daniel Bengtsson och Niclas Lignell.

Kansliet sköter medlemshandlingen för Bohusläns OF, Västerbottens OF, Medelpads OF, Stockholms OF, Östergötlands OF, Jämtlands läns OF, Västmanlands OF, Smålands OF, Ölands OF, Västergötlands OF och Upplands OF. Beträffande föreningens ekonomi hänvisas till den separata årsredovisningen som finns att tillgå på BirdLife Sveriges hemsida.

Mia Ericsson och Niclas Lignell på kansliet i Stenåsa. Foto: Eleonor Karlsson

Medlemsantal

Medlemsutvecklingen under 2022 ser ut som följande. När året avslutades hade föreningen 18 413 medlemmar (föregående år 16 982). Inom medlemskåren fördelade det sig på olika kategorier på detta sätt; hedersmedlemmar 6 (6), ständiga medlemmar 107 (111) och årsbetalande medlemmar 18 400 (16 865). Av de senare var 1 789 (1 309) familjemedlemmar och 178 (164) ungdomar. Av de årsbetalande är det 2 733 (1 083) som enbart betalar regionalavgift varav 616 (216) är familjemedlemmar och 15 (5) ungdomar.

De stora förändringarna beror på att ytterligare fyra regionalföreningar blivit fullt integrerade under året. Det är Uppland, Västergötland, Småland och Öland, som nu har anpassat sina stadgar till det gemensamma upplägget.

Utvecklingen mot en allt äldre medlemskår fortsätter. Bland de cirka 88 procent av medlemmarna som vi har födelsedata för är medianåldern 69,6 år (69,2 år). Männens medianålder är högre än kvinnornas, 70,1 år för männen och 67,7 år för kvinnorna. Ungefär 1/3 av medlemmarna är kvinnor.

BirdLife Sveriges styrelse

Det är föreningens styrelse som har det övergripande ansvaret för att driva föreningens verksamhet och inriktning framåt.

Styrelsen ska i första hand arbeta med långsiktiga strategiska frågor, såsom riktlinjer för olika fågelskyddsfrågor, strategier för medlemsvärvning och medlemsvård, påverkansarbete i natur- och miljöfrågor, internationellt samarbete och forskningsfrågor.

Detta görs givetvis tillsammans med föreningens olika kommittéer, regionalföreningar, volontärer, anställda och alla medlemmar som på olika sätt engagerar sig i föreningen och i våra vilda fåglar.

Större delen av styrelsen på Ottenby augusti 2022, men vem fotar vem egentligen?
Foto: Stina Rigbäck.

BirdLife Sveriges styrelse 2022

Lotta Berg, ordförande
Hans Bredberg, kassör
Kjell Carlsson, vice ordförande
Gunilla Hjorth, sekreterare
Kent-Ove Hvass
Christer Johansson
Eva Mattsson
Josefina Pehrsson
Johan Karlsson
Ulrika Tollgren
Jens Mattsson
Adam Bergqvist

Valberedning 2022

Peter Berglin, sammankallande
Christer Olsson
Sara Elg

BirdLife Sveriges kommittéer 2022

Fågelintressekommittén

Kent-Ove Hvass (sammankallande)
Staffan Müller
Annelie Larsson
Fredrik Blomqvist
Peter Bäck
Gigi Sahlstrand
Eva Bredberg
Representant från Ungdomsskådarna

Adjungerade:
Kajsa Grebäck
Anette Barr
Anders Wigren – Studieförbundet

Nationella rapportkommittén

Johan Jensen (sammankallande)
Peter Nilsson
Andreas Livbom
Fredrik Friberg
Johan Nilsson
Magnus Elfving
Per Flodin

Taxonomikommittén

Erling Jirle (sammankallande)
Tommy Tyrberg
Johan Fromholtz
Markus Lagerqvist
Gustav Asplund

Raritetskommittén

Björn Malmhagen (sammankallande)
Magnus Corell
Juho Könönen
Alexander Hellquist
Hans Larsson
Aron Edman
Raul Vicente

Ottenbykommittén

Jonas Waldenström (sammankallande)
Anders Hedenström
Susanne Åkesson
Elsy-Britt Schildt
Jakob Lohm
Gabriel Norevik
Arne Andersson
Lotta Berg
Aron Edman

Glädjen över fåglarna, naturen och vännerna går inte att missa. Foto: Ungdomsskådarna

På bilden, Tyra, Markus och Hugo

Ungdomsskådarna

Eskil Friberg
Ebba Adolfsson
Hanna Berg
Hugo Karlström
Tyra Jakobsson
Markus Qvarfordh

Verksamhet inom Naturlänken.
Foto: Anette Barr

Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige
Stenhusa Gård, Lilla Brunneby 106
386 62 Mörbylånga

Tel: 0485-44 000
E-post: info@birdlife.se
Webb: www.birdlife.se

BirdLife
SVERIGE